

IEB REPORT

4/2017

DO WE NEED A WEALTH TAX?**¿DEBE EXISTIR UN IMPUESTO SOBRE EL PATRIMONIO?****HI HA D'HAVER UN IMPOST SOBRE EL PATRIMONI?****p. 5****Do We Need a Wealth Tax?**
José María Durán-Cabré**The Tenuous Case for an Annual
Wealth Tax**
Robin Boadway and Pierre Pestieau**Wealth Tax: Specific Features and
Shortcomings of the Spanish Case**
Mariona Mas Montserrat**p. 15****¿Debe existir un impuesto sobre el
patrimonio?**
José María Durán-Cabré**El impuesto anual sobre el
patrimonio, una opción con escaso
fundamento**
Robin Boadway y Pierre Pestieau**Impuesto sobre el patrimonio:
particularidades y deficiencias del
caso español**
Mariona Mas Montserrat**p. 25****Hi ha d'haver un impost sobre el
patrimoni?**
José María Durán-Cabré**L'impost anual sobre el patrimoni,
una opció amb poc fonament**
Robin Boadway i Pierre Pestieau**Impost sobre el patrimoni:
particularitats i deficiències del cas
espanyol**
Mariona Mas Montserrat

The Barcelona Institute of Economics (IEB) is a research centre whose goals are to promote and disseminate work in economics and to contribute to the debate on economic policy decision-making.

The members' research is conducted primarily in the fields of fiscal federalism and public economics; urban economics; economics of infrastructure and transport; and tax system analysis; human capital; energy sustainability; and innovation.

Founded in 2001 within the University of Barcelona (UB) and recognised by the Catalan Government, the IEB received a major boost in 2008 with the creation of the IEB Foundation (in which Abertis, Applus, Gas Natural Fenosa, La Caixa, the Barcelona City Hall, the University of Barcelona, the Barcelona Provincial Council and Aigües de Barcelona are all active participants). The Institute also hosts the UB Chairs in Fiscal Federalism and Energy Sustainability.

In addition to undertaking academic research, the IEB aims to bring the findings of its work to a wider audience by organizing symposiums and workshops, and by publishing a variety of documents, including an annual Report on Fiscal Federalism and Public Finance. The IEB Report that the reader has in their hands represents a recent initiative to increase the frequency of publication of this report so that the Institute can respond better to changing economic circumstances.

The opinions expressed in the Report do not reflect the views of the IEB.

For more information www.ieb.ub.edu

El Institut d'Economia de Barcelona (IEB) es un centro de investigación en Economía que tiene como objetivos fomentar y divulgar la investigación en economía, así como contribuir al debate y a la toma de las decisiones de política económica.

La investigación de sus miembros se centra principalmente en las áreas del federalismo fiscal y la economía pública; la economía urbana; la economía de las infraestructuras y el transporte; el análisis de sistemas impositivos; el capital humano; la sostenibilidad energética; y la innovación.

Creado en 2001 en el seno de la Universitat de Barcelona y reconocido por la Generalitat de Catalunya, el IEB recibió un importante impulso en 2008 con la constitución de la Fundación IEB (en la que colaboran Abertis, Applus, Gas Natural Fenosa, La Caixa, Ayuntamiento de Barcelona, Universitat de Barcelona, Diputación de Barcelona y Aguas de Barcelona). También acoge la Cátedra de Federalismo Fiscal de la UB y la Cátedra de Sostenibilidad Energética de la UB. Además de realizar actividades relacionadas con la investigación académica, el IEB pretende dar a conocer y difundir la investigación realizada mediante la organización de simposios y jornadas, así como de diversas publicaciones entre las que cabe destacar cada año el Informe IEB sobre Federalismo Fiscal y Finanzas Públicas. El IEB Report que el lector tiene en sus manos, forma parte de dicho informe, si bien con una periodicidad mayor y un contenido más ágil para poder adaptarse mejor a la cambiante actualidad.

L'Institut d'Economia de Barcelona (IEB) és un centre de recerca en Economia que té com a objectius fomentar i divulgar la recerca en economia, així com contribuir al debat i a la presa de les decisions de política econòmica.

La recerca dels seus membres se centra principalment a les àrees del federalisme fiscal i l'economia pública; l'economia urbana; l'economia de les infraestructures i el transport; l'anàlisi de sistemes impositius; el capital humà; la sostenibilitat energètica; i la innovació.

Creat en 2001 en el si de la Universitat de Barcelona i reconegut per la Generalitat de Catalunya, l'IEB va rebre un important impuls en 2008 amb la constitució de la Fundació IEB (en la qual hi col·laboren Abertis, Applus, Gas Natural Fenosa, La Caixa, Ajuntament de Barcelona, Universitat de Barcelona, Diputació de Barcelona i Aigües de Barcelona). També acull la Cátedra de Federalisme Fiscal de la UB i la Cátedra de Sostenibilitat Energètica de la UB.

A més de realitzar activitats relacionades amb la recerca acadèmica, l'IEB pretén donar a conèixer i difondre la recerca realitzada mitjançant l'organització de simposis i jornades, així com de diverses publicacions entre les quals cal destacar cada any l'Informe IEB sobre Federalisme Fiscal i Finances Pùbliques. L'IEB Report que el lector té a les seves mans, forma part d'aquest informe, si bé amb una periodicitat major i un contingut més àgil per poder adaptar-se millor a la canviant actualitat.

Les opinions expressades en el Report no reflecteixen les opinions de l'IEB.

Més informació www.ieb.ub.edu

Institut d'Economia de Barcelona (IEB)

Universitat de Barcelona
Facultat d'Economia i Empresa
c/ John M. Keynes, 1-11
08034 Barcelona, Spain
www.ieb.ub.edu

© Institut d'Economia de Barcelona (IEB) / Instituto de Estudios Fiscales (IEF)

Editorial Board: Núria Bosch (Director), Alejandro Esteller-Moré, Pilar Sorribas-Navarro

Coordination and Supervision: Institut d'Economia de Barcelona (IEB)

Design and graphic production: EPA Disseny S.L.

Translation: Language Services of the University of Barcelona / Sara Sicart

Legal deposit number: B.- 24280-2013

ISSN: 2339-7292

Consejo de redacción: Núria Bosch (Directora), Alejandro Esteller-Moré, Pilar Sorribas-Navarro

Coordinación y Supervisión: Institut d'Economia de Barcelona (IEB)

Diseño y producción gráfica: EPA Disseny S.L.

Traducción: Servicios Lingüísticos de la Universidad de Barcelona / Sara Sicart

Depósito legal: B.- 24280-2013

ISSN: 2339-7292

Consell de redacció: Núria Bosch (Directora), Alejandro Esteller-Moré, Pilar Sorribas-Navarro

Coordinació i Supervisió: Institut d'Economia de Barcelona (IEB)

Disseny i producció gràfica: EPA Disseny S.L.

Traducció: Serveis Lingüístics de la Universitat de Barcelona / Sara Sicart

Dipòsit legal: B.- 24280-2013

ISSN: 2339-7292

IEB REPORT

4/2017

Do We Need a Wealth Tax?

José María Durán-Cabré

Institut d'Economia de Barcelona (IEB) / Universitat de Barcelona

The wealth tax is undoubtedly one of the taxes that gives rise to most discussion in the public arena, in spite of the small amount of revenue it actually generates: in the two countries of the European Union that currently levy such a tax, Spain and France, it represents just 0.3 and 0.5% of their total tax revenue, respectively.

The tax seeks to be a levy on the value of all the assets that make up the wealth of an individual, above a minimum threshold that is exempted. The growing inequality in the distribution of wealth – which since the 1980s has doubled with respect to income (Piketty and Zucman, 2014) – and the effects of the Great Recession that are still appreciable have put the issue of inequality at the top of the public agenda, and the wealth tax is seen by many as a necessary tool for addressing this excessive inequality.

Wealth, it is claimed, grants its owners an additional economic capacity to that afforded by their income, and so it ought to be taxed by means of a specific levy on all assets. Moreover, the tax encourages a more productive use of capital and provides highly useful information about the taxpayers' assets, ensuring they comply with their other fiscal obligations in the tax system. However, half the OECD countries have traditionally not levied a wealth tax, and over the last couple of decades, most countries that were levying such a tax have gradually eliminated it, so that today only Norway and Switzerland, together with the aforementioned countries of Spain and France, levy the tax in the OECD area. What reasons can we find to justify this current situation?

In their contribution to this IEB Report, Professors Broaday (Queen's University) and Pestieau (University of Liège), following on from their analysis of the arguments for and against the wealth tax, conclude that there are better ways to tax wealth, for example, by means of a property tax or an income and capital gains tax. Moreover, the evidence suggests that growing wealth inequality owes more to the transfer of goods between generations than it does to the accumulated savings of a person during their lifetime. Consequently, they claim that an inheritance tax seems more desirable than a wealth tax.

Broaday and Pestieau, in their analysis of the tax, also highlight the administrative problems typically associated with the levying of the tax. Having to calculate the value of a person's assets every year – including, for example, shares not listed on the stock market, real estate or jewellery and art objects – is not exactly an easy task, and one that can lead to very different treatments when all assets should, in fairness, be valued in the same way. In Spain, when

complying strictly with the regulations, two identical homes can be taxed in relation to two very different values: that of the market, if the property has been purchased recently (or with an even higher value if the property was purchased shortly before the burst in the property market bubble); or with that of the cadastre, if the home was bought some time ago. Yet, the market value of the two houses is identical! And we are dealing with real estate, the most important asset by far in Spain, representing as it does almost half the value of the country's total household wealth, according to the 2014 Family Financial Survey conducted by the Bank of Spain. The situation gives rise to numerous situations of inequity involving property as well as other assets, in addition to generating distortions in the overall makeup of wealth. Indeed, it is worth remembering that in 1995 the Federal Constitutional Court in Germany declared the tax unconstitutional precisely because it treated different types of assets unequally, taxing some at market values while others, such as property, were taxed according to values that differed greatly from their market price.

The second paper in this IEB Report, contributed by Mariona Mas (University of Barcelona and IEB), provides an in-depth analysis of the Spanish wealth tax, working with real data for all Catalan taxpayers between 2011 and 2015. Of the various points raised by Mas, I should like to highlight two that strongly condition the redistributive effects of this tax in practice. First, the existence of the joint limit placed on personal income and wealth, a limit that nevertheless is necessary to avoid the confiscatory nature of the tax (whereby the taxpayer would have to sell goods, owing to a lack of liquidity, just to pay the tax). And, secondly, the exemption enjoyed by the family firm, the importance of which increases with the assets held until it represents almost 60% of the total wealth of the richest 1% of the taxpayers. This exemption, which seeks to promote the continuity of business activities, serves merely to encourage tax avoidance, particularly among those with the greatest amount of assets. The classic conflict between tax efficiency and equity is highlighted by this case in all its splendour: What effective redistribution can the tax hope to achieve with this exemption?

The difficulties in designing the tax encourage tax avoidance and fraud. Recently, a study conducted by Esteller-Moré (2017) has estimated that the tax gap in relation to wealth tax in Catalonia – that is, the proportion of the tax revenues not collected in relation to the potential revenues given full compliance with the regulations – stands at almost 45%. And for the 10% of taxpayers with the greatest wealth, it rises to as much as 50%.

Hence, if we want a genuinely redistributive tax that reduces inequality in the distribution of wealth, Mariona Mas rightly advocates the need for it to be redesigned. However, the question is fraught with controversy: is it possible to redesign the wealth tax so that it actually plays a redistributive role?

I, for one, am pessimistic since it would involve having to satisfy at least three requirements that are not readily achievable: first, it would require that all assets be valued in a homogeneous manner, something that is undoubtedly complex and costly in practice; second, it would mean levying a tax on all wealth, including private business wealth, a measure that would have to be carefully evaluated given the negative consequences it would have on business, especially SMEs; and third, steps would have to be taken to ensure a general compliance with the tax, something that is far from straightforward if we take into account that when levying the tax in addition to income tax, it will never generate a high level of revenues. Ultimately, this means the administrative costs of its correct application will always be high, at least in comparison with those of other taxes such as personal income tax.

In short, this IEB Report highlights the great difficulties that a wealth tax, in practice, faces in attaining its objectives, in particular, achieving redistribution. This does not mean that we should ignore the growing levels of inequality, but rather that we should choose the best economic tools to reduce it. A wealth tax is not the sole solution.

References

- Esteller-Moré, A. (Dir) (2017): *El Tax Gap: anàlisi teòrica i aplicació als impostos gestionats per l'ATC*. Agència Tributària de Catalunya.
Piketty, T. and Zucman, G. (2014): "Capital is Back: Wealth-Income Ratios in Rich Countries 1700–2010". *The Quarterly Journal of Economics*, 129(3): 1255–1310.

The Tenuous Case for an Annual Wealth Tax

Robin Broaday

Queen's University

Pierre Pestieau

University of Liège

Introduction

Our purpose is to evaluate the case for an annual wealth tax as part of a nation's tax system. To do so we draw on received wisdom on the elements of a good tax system based on normative tax principles and best practices. To anticipate our conclusions, in our judgment the case for an annual wealth tax is not strong, as long as other elements of the taxation of assets are in place. In particular, if capital income is appropriately taxed and if there is an inheritance tax, a wealth tax adds little of substance and entails additional administrative and political costs.

The interest in wealth taxation is a response to rising wealth concentration and income inequality that have occurred in most OECD countries. The share of the wealthiest one percent in total pre-tax income has grown. After-tax income inequality has grown even more rapidly than pre-tax income inequality as national tax systems have become less progressive.

Net wealth is now taxed in only a few OECD countries, and in those countries, its proceeds have decreased over time. The combination of the exclusion of persons with limited amounts of wealth combined with the number of exemptions results in shares of wealth tax revenues in total tax revenues of the order of 1-2 percent.

Wealth Taxation as Part of the Broader Tax System

An annual wealth tax is one of a family of taxes applying to asset wealth or its return. Others include taxes on capital and business income, wealth transfers, and real property. These taxes exist alongside broad-based taxes on consumption and labour income. Different countries adopt different tax mixes, but virtually all are hybrid systems that combine elements of two benchmark tax bases: comprehensive income, which is the sum of consumption and net changes in wealth; and consumption, which can be taxed by personal taxation or indirectly by taxing consumption transactions. Comprehensive income is equivalent in present value terms

to the sum of labour income, capital income and inheritances. Consumption is equivalent in present value terms to labour income, inheritances and that part of capital income reflecting windfall, or unexpected, gains.

Tax systems generally include various elements of capital income along with labour income or consumption, but they do so imperfectly. Some forms of asset income are not fully included in the tax base, and for those that are, they may be taxed at different rates than labour income.

Countries that nominally tax personal income also tax business capital income. For corporations, income earned on behalf of shareholders is the tax base, and the corporate tax may be (partially) integrated with the personal tax. Unincorporated business owners pay personal tax on their full capital income. Some countries tax only above-normal capital income earned in businesses using a cash-flow equivalent tax such as the Allowance for Corporate Equity. The taxation of human capital tends to approximate consumption tax treatment: costs including foregone earnings are largely tax-deductible, while increases in earnings are taxed.

There are many reasons for taxing capital income along with consumption or labour income. Some taxation of capital income can be justified as an efficient way of redistributing from better-off to worse-off individuals. Higher income persons have lower consumption discount rates so save more; future consumption and leisure might be complements; and those with more savings earn higher rates of return. Taxing capital income has been justified as a way of addressing the inefficiency associated with the absence of wage insurance and with credit constraints. Taxing capital income is also desirable when inherited wealth is not observable so avoids inheritance taxation. These arguments would support capital income taxation at rates that are higher for high-income persons. Capital income tax rates are constrained by the possibility of avoidance through tax planning or capital flight, and by difficulties of measuring imputed forms of capital income on human capital and housing. Some assets, like retirement savings, are tax-sheltered on policy grounds. Preferential treatment of investments by small businesses is a response to the high risk of failure and limited access to capital markets many face.

An annual wealth tax adds a layer of taxation of assets to the existing patchwork of capital income and inheritance taxes. To the extent that income from wealth is proportional to the stock of wealth, taxing wealth directly is equivalent to taxing the capital income

* An extended version of this note may be found in Robin Broaday and Pierre Pestieau, "The Tenuous Case for an Annual Wealth Tax," IEB Working Paper 2018/01. Pierre Pestieau acknowledges the financial support of the Belgian Federal Science Policy Office (BELSPO) via the BRAIN.be project BR/121/A5/CRESUS

from that wealth. However, there are some differences. If wealth taxation is based on the market value of wealth — the expected present value of future returns adjusted for risk — a capital income base will be more variable than a wealth base. And, capital income taxation will tax unexpected, or windfall, gains whereas a wealth tax will not. Where returns to wealth take an imputed form, such as housing or personal valuables, taxing wealth may be simpler than taxing the returns.

Two final points can be made about wealth taxation versus other forms of asset taxation. First, some might argue that wealth per se should be taxed because it generates intrinsic benefits to its owners, such as prestige and status as wealth-owners, and power and political influence. These considerations represent a motive for taxation that goes beyond standard utilitarian arguments and they reinforce the case for wealth taxation being highly progressive. Second, while wealth taxation is analogous to the taxation of the returns to wealth, it is different than bequest or inheritance taxation. Even if one did not want to tax capital income or capital itself, one would still want to tax inheritances.

Arguments for and against Wealth Taxation

The arguments for taxing wealth are influenced by similarities with capital income tax. In practice, the two taxes are different. They do not have the same base. Some assets are exempt from the wealth tax and others from the capital income tax. Taxes on capital income apply at preferential rates to realized capital gains and not to accrued capital gains, although these are covered by the wealth tax. Also, the tax rates are different in level and progressivity, and in the exemption level.

Two other differences are relevant. One concerns liquidity. Someone can have huge wealth but a small income that makes him unable to pay the annual tax. Secondly, a wealth tax would induce taxpayers to get the highest return possible to pay the tax whereas the capital income tax would have the opposite effect.

The arguments recounted above support the case for some capital income tax. The rate of capital income tax need not be as high as that on labour income, and it should be progressive if that is feasible administratively.

Overall, the case for implementing a wealth tax as a complementary way of taxing capital income is limited. The argument is strongest for assets like housing and other durables whose returns are difficult to measure, and for corporate stocks whose returns can be sheltered within the corporation unless they are pre-emptively taxed using a corporate tax. In the case of housing and some business assets, the property tax already applies to them.

But, there are significant drawbacks to wealth taxation as a substitute for capital income taxation. A tax on capital income includes windfall gains in the tax base while a wealth tax does not. Also, a capital income tax will apply to returns to risk, while a wealth tax will not. As long as there is loss-offsetting in the income tax system, this should not be a significant drawback to capital income taxation. Indeed, in some circumstances taxing returns to risk can be a valuable form of insurance that increases risk-taking. As well, there are some assets, such as intangible ones, whose returns can be measured more readily than their asset value.

Other arguments for wealth taxes go beyond those based on the taxing capital income. A wealth tax can focus on large accumulations of wealth using generous deduction and a relatively high tax rate on large accumulations. Evidence suggests that the growing inequality of wealth is due to wealth transfers more than to life-cycle accumulation. Hence, a tax on inheritances seems to be more desirable than an annual wealth tax.

Capital income taxes are also flexible. They can have exemption levels, and some forms, such as retirement savings, can be tax-sheltered, and have an upper limit. Capital income tax may not apply to certain asset returns, like housing, but it can be augmented by property taxation or taxation of housing capital gains. Finally, under a dual income tax a proportional tax rate can be applied to capital income. This tax makes evasion more difficult than ordinary income tax since financial intermediaries can be used to withhold tax.

There are also administrative problems with wealth taxation that make compliance and collection costly. There is risk of capital flight and pervasive inequity arising from wide variety of loopholes. Measurement difficulties lead to exemptions like artwork and durables, and family enterprises are often exempt on social grounds. These problems also affect inheritance and capital income taxation. The need to value assets frequently implies that the wealth tax has a low yield relative to administrative costs compared with inheritance tax. Finally, wealth and wealth transfer taxes are surprisingly unpopular even though a majority of citizens would be net gainers from such a tax.

Conclusions

The case for an annual wealth tax rests primarily on shortcomings of capital income taxation. There are some assets whose returns are difficult to measure, such as consumer durables. An annual tax on the value of such assets could in principle be a useful complement to capital income taxation. That must be weighed against the administrative and compliance costs of such taxes, which could be substantial. In practice, annual taxes on housing values are frequently used for financing local government. Given that, the case for taxing the imputed income of housing is reduced. A tax on

substantial accumulations of wealth can address the possibility that wealth ownership yields privileges, status and power that some might deem worthy of taxation, especially where the wealth is a result of pure luck.

By the same token, capital income taxes have some advantages over wealth taxes. For some assets, such as intangible property, the value is more difficult to measure than the returns. As well, capital income taxes include windfall gains, whereas these are not capitalized into asset values since they are unexpected.

Our judgment is that a well-functioning capital income tax dominates an annual wealth tax. The benefit of implementing the latter does not compensate for the significant administrative costs that would be involved. The role of wealth transfer taxes is distinct from both wealth and capital income taxes. Inheritances represent a source of income to recipients from which consumption can be financed over one's lifetime. Even if personal taxation was based on consumption, inheritance taxation would be required as a complement to personal taxation.

Wealth Tax: Specific Features and Shortcomings of the Spanish Case

Mariona Mas Montserrat

Institut d'Economia de Barcelona (IEB) / Universitat de Barcelona

The wealth tax (henceforth, WT or the tax) was introduced in Spain in 1977 as an exceptional, temporary measure¹. Its temporary nature would later disappear with the introduction of Act 19/1991², which remains in force to this day. The main arguments given by the government to maintain the (reformed) tax were that it was complementary to other taxes³, both in terms of control and as a way of levying the additional ability to pay derived from the possession of wealth, it contributed to achieving a better allocation of resources and, above all, the role it played as a redistributive instrument.

The WT levies annually the net wealth of individuals. Generally speaking, it is levied on the assets and economic rights that a taxpayer possesses on December 31 of each year, regardless of where they are located, having first deducted all charges and taxes that reduce their value, as well as all the debts and personal obligations. However, the law provides certain exemptions including, for example, the main residence (subject to an upper threshold), pension plans or other pension schemes, business and professional assets and stocks held in certain entities (what is known as shares in family businesses), provided certain requirements are met⁴. In addition, the WT only levies taxable wealth which is above a minimum threshold. The tax liability is determined by applying the tax rates on the net tax base (i.e. the taxable wealth minus the minimum threshold). Finally, in some cases, a joint limit on personal income and wealth tax, which might reduce the wealth tax liability, has to be taken into consideration⁵.

Since the 1980s, the tax revenues and management of the WT has been devolved to Spain's regions, its Autonomous Communities (ACs), and, after a period of time, they were also granted a degree of normative capacity over the tax⁶. With time, it became evident that the design and administration of the tax, however, acted to

¹ Act 50/1977, of 14 November, concerning Urgent Tax Reform Measures.

² Act 19/1991, of 6 June, concerning the Wealth Tax.

³ Personal Income Tax (known as IRPF) and Inheritance and Gift Tax (known as ISD).

⁴ For more details about WT exemptions, see Article 4 of Act 19/1991. The conditions that permit the exemption of shareholdings from the WT are linked to a minimum ownership share (5% individually or 20% within the family group), a minimum remuneration for the performance of managerial duties (by at least one member of the family group) and the fact that the company carries out an economic activity.

⁵ The overall wealth and income tax liability cannot exceed 60% of the income taxable base. The excess, if any, is deducted from the initial wealth tax liability. However, this reduction cannot exceed 80% of the initial WT liability. In other words, a minimum tax payment is required and is equal to 20% of the initial WT liability.

⁶ The ACs can assume regulatory capacity with respect to the minimum threshold, the tax rates, and the deductions and tax credits.

the detriment of the objectives that justify the existence of the WT. Indeed, an ever-increasing number of experts have stressed the shortcomings in its operation (e.g. Enciso, 2006; Arcarons & Calonge, 2007; Durán-Cabré & Esteller-Moré, 2007 and 2014; Fernández de Beaumont & Martín, 2010; Carbajo, 2015). Eventually, at the end of 2008, the central government, led at that time by José Luis Rodríguez Zapatero, suspended the WT⁷.

Yet, at the end of its second term of office, Zapatero's party, the PSOE, would re-introduce the WT as a measure to deal with the economic crisis. This re-introduction was highly controversial for several reasons: first, because the proposal came from the same government that had eliminated the tax three years earlier; on the grounds that it failed to meet the goals that justified its existence; second, because it was rushed through parliament before the November general election, generating much confusion right up to the last moment; and third, because the fact that the ACs had regulatory authority over this tax meant the final decision to levy it or not lay with them. In addition, the ACs financing system could not be modified, so the Communities continued to receive the amounts foreseen to offset the impact of the suspension of the WT on their tax revenues.

The wealth tax was re-introduced once again in 2011 as an exceptional, temporary measure⁸, but it has remained in force until today. Two significant changes were made with respect to the previous regulation: the minimum threshold and the main residence exemption were increased to 700,000 and 300,000 euros, respectively⁹. These changes meant to exclude the middle-class taxpayers from paying the tax. Yet, the ACs had the regulatory power to modify the minimum threshold, the tax rates and any tax credits. For example, the Community of Madrid opted to maintain the 100% tax credit implemented since 2008¹⁰. In Catalonia, despite initially expressing opposition to it, the Catalan Government re-introduced the tax with the same conditions foreseen in the State legislation. However, at the end of 2012 it approved an increase in the tax rates and a reduction of the minimum threshold to 500,000

⁷ Act 4/2008, of 23 December, did not repeal Act 19/1991 regulating the tax, but introduced a 100% tax credit.

⁸ Royal Decree-Law 13/2011, of 16 September, concerning the temporary restoration of the wealth tax.

⁹ The minimum threshold fixed by the state regulation before the suspension of the tax was 108,182.18 euros, although the ACs had the power to modify it, while the exemption for the main residence was 150,253.03 euros.

¹⁰ The Governments of the Balearic Islands and the Valencian Community also maintained the 100% tax credit for the 2011 tax returns.

euros¹¹. Table I summarises the regulatory differences between the ACs and the prevailing State legislation for the wealth tax in 2016.

Table I: Comparison of State and Autonomous Community WT regulations in force in 2016.

	State regulation	AC regulations that differ from that of the State
Minimum threshold (applied generally)	700,000 €	Aragon: 400,000 € Catalonia: 500,000 € Extremadura: 500,000 € Valencian Community: 600,000 €
Tax rate	0.2-2.5%	Extremadura: 0.3-3.75% Balearic Islands: 0.28-3.45% Valencian Community: 0.25-3.12% Andalusia: 0.24-3.03% Galicia: 0.24-3.03% Asturias: 0.22-3% Catalonia: 0.21-2.75% Murcia: 0.24-3%
General tax credit	0%	Community of Madrid: 100% La Rioja: 50%

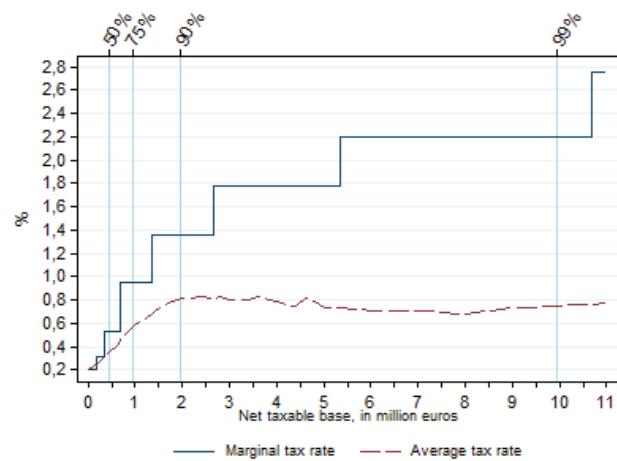
Source: Manual práctico Renta 2016 from the Spanish Tax Agency.

Nevertheless, it should be stressed that reforms, such as minimum threshold shifts or increases to the tax rates, are insufficient to correct the shortcomings of the WT and guarantee that the objectives underpinning its existence are attained. This is because these changes directly affect the tax's nominal progressivity but, to a lesser extent, its effective progressivity.

A look at the data shows that the actual progressivity of the tax is far removed from that which results from the statutory tax rates. Figure I compares the marginal with the average tax rate for Catalan taxpayers in 2015. We see that 50% of taxpayers lie within the first three tax brackets of the WT. From the fourth tax bracket onwards (that is, a net taxable base above 668,499.75 euros), the distance between the marginal and the average rates, expressed as the share of tax liability over the net taxable base, starts to become notable. For the 10% of taxpayers with the highest net taxable base, the average rate is no longer progressive and stands at around 0.8%. This distance is due mainly to the existence of the limit, discussed above, on the WT liability.

Having a very progressive rate is of little use, therefore, if its effects are in practice quite limited. By way of example, note that of the 70,702 Catalan taxpayers in 2015¹², 631 found themselves in the

Figure I: Marginal vs. Average tax rates

Note: The percentages in the horizontal axis show the cumulative distribution of 2015 Catalan WT taxpayers along the net taxable base. Average tax rate is defined as the share of WT tax liability over net taxable base.

Source: Own figures based on data from the Catalan Tax Administration.

highest tax bracket (i.e. a net taxable base above 10,695,996.06 euros), but only 66 faced the corresponding marginal rate (of 2.75%); the limit on the WT liability was applied to the rest. Although this limit seeks to ensure that the WT is not a confiscatory tax, its actual design provides a source of tax avoidance: by planning the amount and type of income generated, the WT liability to be paid can be reduced by up to 80%.

The actual progressivity of the tax is also clearly affected by the exemption on shares in family businesses. This exemption was introduced as an incentive to promote business investment, especially in small and medium-sized firms¹³, but it has ended up being used as an instrument of tax evasion and avoidance by the wealthiest. Alvaredo and Saez (2009) study the impact of this exemption and find that with respect to 1% of the richest taxpayers, the proportion of companies that benefitted from it rose from a third in 1994 to two thirds in 2002. This situation had not changed by 2015: Figure 2 shows how the importance of the family business exemption increases with wealth, until it represents almost 60% of the wealth for the richest 1% of taxpayers in Catalonia.

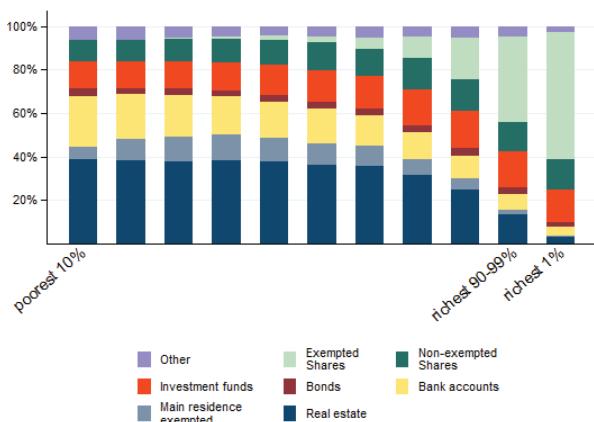
This is the result of a practice that both the legislator and the tax authorities have allowed. The formulation of the initial norm and

¹¹ Decree-Law 7/2012, of 27 December, concerning urgent tax measures affecting the wealth tax.

¹² Number of tax returns submitted in the 2015 fiscal year without taking into account complementary declarations. This information is obtained from data provided by the Catalan Tax Agency within the framework of my PhD thesis.

¹³ Royal Decree 2481/1994, of 23 December, which determines the requirements and conditions of business activities and stakes in entities for the application of the exemption from the wealth tax.

Figure 2: Wealth composition by different levels of wealth

Note: Each bar corresponds to a decile from 2015 Catalan WT taxpayers, except the last one, which corresponds to the richest centile, and the second last, which excludes the richest centile.

Source: Own figures based on data from the Catalan Tax Administration.

case law served as a clear incentive to use the exemption as an instrument of avoidance. As the courts have recently recognized, by creating the corresponding business holding, it was possible to exempt almost any type of asset from the tax by employing indirect shares. This is the case because the requirements needed to apply the exemption only had to be met with respect to the direct participation in the holding¹⁴. Although the norm and administrative doctrine were later bolstered, this stance has not been matched by the tax authorities' control. In the case of Catalonia, for instance, the number of tax audits conducted between 2011 and 2014 represent less than 0.3% of the WT declarations submitted each fiscal year¹⁵. Indeed, toughening the interpretation of the norm will have little effect if steps are not taken to ensure it is applied correctly.

Apart from its effect on the progressivity and, hence, on the vertical equity of the tax, the family business exemption has other costs, both for the taxpayers and for the tax authorities. One of these is inevitably the tax's horizontal equity. The favourable treatment received by shareholders makes sense if the goals motivating this exemption can be achieved. However, the horizontal inequity that is generated can hardly be justified when this favourable treatment serves as an instrument of tax avoidance or evasion. In addition, the use of this exemption to avoid taxes also has efficiency costs insofar as the asset-based structure is specifically adapted for this reason. On the other hand, the application of the exemption involves costs, both in terms of control and the collection of revenues, for the tax authorities.

¹⁴ See, for example, the decision of the *Tribunal Económico-Administrativo Central* of 02/07/2015, case number 2185/2012, or the sentences of the Supreme Court of 21/05/2013 and of 03/06/2013, case numbers 2689/2011 and 2289/2011, respectively.

¹⁵ Information is obtained from the 'Grey Series' of the General State Budgets.

To have a clearer idea of the impact the exemption has on tax revenues, I applied the tax scheme to an adjusted taxable base that includes current exemptions for holdings in family businesses. Taking into account the operation of the limit on the WT liability, the revenue derived from this new taxable base would represent an increase of approximately 87% of WT revenues for Catalonia in 2015¹⁶. If the application of the limit on the tax liability was also excluded, the potential revenue derived from this new taxable base would be 4.23 times the actual revenues¹⁷.

Seen from another perspective, if only wealth over 4 million euros was taxed¹⁸, which represents approximately 10% of the richest taxpayers in Catalonia in 2015, a tax rate of 0.55% would be sufficient to obtain the revenue generated by the current WT. This exercise seeks merely to show the effect of broadening the tax base: it would allow tax rates to be reduced and the number of taxpayers to be concentrated among the richest, while eliminating the efficiency and equity costs that the family business exemption implies.

Finally, it should be noted that asset valuation rules also affect the tax's horizontal equity. The application of valuation rules that differ from the market price mean that taxpayers with the same real wealth may end up paying different taxes. The most obvious case here is that of real estate¹⁹.

In short, if this tax is back to stay, and the growing wealth inequality in recent years²⁰ certainly justifies this decision, it needs to be redesigned to ensure that it respects the taxpayers' horizontal equity and levies their real economic capacity.

References

- Alvaredo, F. and Saez, E. (2009): "Income and Wealth Concentration in Spain from a Historical and Fiscal Perspective". *Journal of the European Economic Association*, 7(5): 1140-1167.
 Arcarons, J. and Calonge, S. (2007): "La Imposición sobre la riqueza: evaluación y microsimulación del Impuesto sobre el Patrimonio". *Revista del Instituto de Estudios Económicos*, 4/07, 231-259.

¹⁶ The WT revenues for Catalonia corresponding to fiscal year 2015 stood at 464 million euros.
http://www.agenciatributaria.es/AEAT/Contenidos_Comunes/LA_AGENCIA_Tributaria/Estadísticas/Publicaciones/sites/patrimonio/2015/jru-bik53b6039ed4d69b32b967df1627a59aab8da95302.html

¹⁷ Based on the current definition of the net taxable base (that is, without considering the exemptions), the revenues collected when not applying the limit on the WT liability would be 1.8 times the actual revenues.

¹⁸ Taking into consideration the taxable wealth and the exemptions foreseen in the current legislation, that is, total wealth.

¹⁹ For the purposes of the WT, real estate is valued at the higher of the cadastral value or the acquisition cost, which means that taxpayers who are owners of property with exactly the same market value can be taxed differently.

²⁰ Tax Policy Reforms 2017, OECD.

Carbajo, D. (2015): "Oportunidad y necesidad de la imposición patrimonial". Crónica Tributaria: Boletín de Actualidad 1/2015, Instituto de Estudios Fiscales, 2-7.

Durán-Cabré, J.M. and Esteller-Moré, A. (2007): "An empirical analysis of capital taxation: equity vs. tax compliance". Papeles de trabajo 4/07, Instituto de Estudios Fiscales.

Durán-Cabré, J.M. and Esteller-Moré, A. (2014): "La imposición sobre la riqueza en España". *Papeles de Economía Española*, 139: 70-85.

Enciso,V.(2006):"El comportamiento paradójico de la recaudación en el impuesto sobre el patrimonio (o los perversos efectos de los criterios de valoración que aplica el tributo)". Crónica Tributaria 120/2006, Instituto de Estudios Fiscales, 33-56.

Fernández de Beaumont, I. and Martín, J. (2010): "El impuesto sobre el patrimonio neto vs. l'impôt de solidarité sur la fortune: reflexión y análisis comparativo". Crónica Tributaria: Boletín de Actualidad 8/2010, Instituto de Estudios Fiscales, 11-20.

Authors

BOADWAY, ROBIN is Emeritus Professor of Economics at Queen's University, Canada. He studied economics initially at Oxford University and completed his PhD at Queen's University. His research interests are in public economics and policy, and fiscal federalism. He is past Editor of the *Journal of Public Economics* and *Canadian Journal of Economics*, and Past-President of the International Institute of Public Finance and Canadian Economics Association. He was Distinguished Fellow of the Centre for Economic Studies at the University of Munich, and has completed projects for the Mirrlees Review, the World Bank, and the International Monetary Fund. He is an Officer of the Order of Canada and a Fellow of the Royal Society of Canada. His recent books include "Fiscal Federalism: Principles and Practice of Multiorder Governance" (Cambridge Press, 2009), and "From Optimal Tax Theory to Tax Policy: Retrospective and Prospective Views" (MIT Press, 2012).

DURÁN-CABRÉ, JOSÉ M^a holds a degree and a PhD in Economics and Business Sciences from the University of Barcelona (having been awarded the "Premio extraordinario" for the most outstanding graduate in his promotion and the Economic and Social Council Prize), a law degree from the same university and an MSc in Fiscal Studies from the University of Bath (UK). He is currently Associate Professor of Public Finance and Tax Systems at the University of Barcelona specializing in various areas of fiscal policy, especially, taxation of wealth, taxation and fiscal federalism and fiscal reform. He has published various articles in such journals as *International Tax and Public Finance*, *Review of Income and Wealth*, *Journal of Tax Administration* and *Hacienda Pública Española*, and written a number of books and book chapters published, among others, by Ariel, Edward Elgar Publishing, the Institute for Fiscal Studies and Thomson Civitas. He is a researcher and the Director of the Barcelona Economics Institute (IEB).

MAS MONTSERRAT, MARIONA holds a degree in Economics from the University of Barcelona (awarded the "Premio extraordinario") and is a PhD student in Economics at the same university. She obtained an MSc in Economics at the Barcelona Graduate School of Economics (awarded by the Pompeu Fabra University) in 2015, after working for two years as a tax adviser in the Garrigues law firm. She is a researcher at the IEB and a member of its "Tax System Analysis" research team. Her research focuses on analysing behavioural responses to the wealth tax. She has recently been awarded a Research Grant (2017) from the Banc Sabadell Foundation.

PESTIEAU, PIERRE is Professor Emeritus at the University of Liege. He holds BA and MA degrees in economics from the University of Louvain, and a PhD from Yale. He has had over forty years of experience teaching and conducting research in public economics and population economics first at Cornell and then at the University of Liege. He is a member of CORE, Louvain-la-Neuve, and an associate member of PSE, Paris. He is also an IZA and CESifo Fellow. His main research interests are pension economics, social insurance, inheritance taxation, redistributive policies, and tax competition. His articles have been published in such leading journals as *Econometrica*, the *Journal of Economic Theory*, *Economica*, the *Journal of Public Economics*, the *Journal of Population Economics* and the *Scandinavian Journal of Economics*. His books include "Social Security and Retirement" with Robert Fenge (MIT Press, 2005) and "The Welfare State in the European Union" (Oxford University Press, 2006). Prior books were devoted to the performance of public enterprises, inheritance and the underground economy.

¿Debe existir un impuesto sobre el patrimonio?

José María Durán-Cabré

Institut d'Economia de Barcelona (IEB) / Universitat de Barcelona

El impuesto sobre el patrimonio es seguramente uno de los impuestos que mayor debate genera en el ámbito público, a pesar de su escasa capacidad recaudatoria: en los dos únicos países de la Unión Europea que lo aplican en la actualidad, España y Francia, representa solamente un 0,3 y un 0,5% del total de ingresos tributarios, respectivamente.

El impuesto quiere gravar el valor de todos los bienes que integran el patrimonio de una persona, por encima de un valor mínimo declarado exento. La creciente desigualdad en la distribución de la riqueza, que desde los años ochenta se ha duplicado con respecto a la renta (Piketty y Zucman, 2014), y los efectos aún perceptibles de la Gran Recesión han provocado que la cuestión de la desigualdad se sitúe en un lugar destacado del debate público, y el impuesto sobre el patrimonio sea visto por muchos como un instrumento necesario para hacer frente a esta excesiva desigualdad.

La riqueza, se afirma, otorga a sus propietarios una capacidad económica adicional a la de la renta, por lo que debe gravarse mediante un impuesto específico sobre el patrimonio. Además, el impuesto fomenta un uso más productivo del capital y proporciona una información muy útil sobre los bienes de los contribuyentes a fin de comprobar el cumplimiento en otros impuestos del sistema fiscal. Sin embargo, la mitad de países de la OCDE no han tenido tradicionalmente ningún impuesto sobre el patrimonio, y desde hace un par de décadas, la mayoría de países que sí lo aplicaban lo han ido eliminando hasta que en la actualidad únicamente Noruega y Suiza, junto a los ya citados España y Francia, aplican el impuesto en el ámbito de la OCDE. ¿Qué razones podemos encontrar para justificar esta situación?

En su contribución a este IEB Report los profesores Broaday (Queen's University) y Pestieau (University of Liège), después de analizar los argumentos a favor y en contra del impuesto sobre el patrimonio, concluyen que existen mejores maneras de gravar la riqueza, por ejemplo, mediante un impuesto sobre la propiedad inmobiliaria o el gravamen de las rentas y ganancias del capital. Además, la evidencia sugiere que la creciente desigualdad en la riqueza se deriva más de la transmisión de bienes entre generaciones que del ahorro acumulado por una persona durante su vida. En consecuencia, afirman que el gravamen de las herencias parece más deseable que un impuesto sobre el patrimonio.

Broaday y Pestieau, en su análisis del impuesto, también destacan los problemas administrativos que en la práctica genera la aplicación del impuesto. Tener que calcular cada año el valor de

bienes como, por ejemplo, acciones que no cotizan en bolsa, bienes inmuebles o joyas y objetos de arte no es precisamente una tarea fácil, circunstancia que acaba provocando tratamientos muy dispares cuando en justicia todos los bienes deberían valorarse de la misma manera. En España dos viviendas idénticas pueden tributar, cumpliendo estrictamente con la normativa, por dos valores muy diferentes: el de mercado si el bien se ha comprado recientemente, o incluso un valor superior si el bien se compró poco antes del pinchazo inmobiliario, o el catastral si el bien se adquirió hace ya bastantes años. ¡Pero el valor de mercado de las dos viviendas es idéntico! Y estamos hablando de los bienes inmuebles, el activo con diferencia más importante en España, que representa casi la mitad del valor del patrimonio total para el conjunto de hogares, según la Encuesta Financiera de las Familias de 2014 del Banco de España. Esto provoca situaciones injustas entre bienes inmuebles y también con respecto a otros activos, además de provocar distorsiones en la composición de la riqueza. De hecho, no está de más recordar que en 1995 el Tribunal Constitucional alemán declaró el impuesto inconstitucional precisamente por el tratamiento inequitativo que se daba a los diferentes tipos de bienes, al gravar unos a precios de mercado mientras otros, los bienes inmuebles, se gravaban tomando valores muy alejados de aquél.

La segunda contribución de este IEB Report, efectuada por Mariona Mas (Universidad de Barcelona e IEB), permite profundizar en el conocimiento del impuesto español, al trabajar con datos reales de todos los declarantes catalanes entre 2011 y 2015. De los diferentes aspectos señalados por Mas, me gustaría destacar dos que condicionan, y mucho, los efectos redistributivos del impuesto en la práctica. En primer lugar, la existencia del límite conjunto entre IRPF y patrimonio, límite por otro lado necesario para evitar la confiscatoriedad del impuesto (esto es, que para poder pagarlo el contribuyente no se tenga que vender bienes por falta de liquidez). Y, en segundo lugar, la exención de la empresa familiar, cuya importancia aumenta con el patrimonio hasta representar casi el 60% del patrimonio total del 1% de contribuyentes más ricos. Esta exención, que pretende favorecer la continuidad de las actividades empresariales, sin embargo facilita el camino hacia la elusión fiscal, en particular por parte de aquellos que más patrimonio tienen. El clásico conflicto entre eficiencia y equidad se muestra en este caso en su máximo esplendor: ¿Qué redistribución efectiva se puede conseguir con esta exención?

Las dificultades a la hora de configurar el impuesto fomentan la elusión y el fraude fiscal. Recientemente, un estudio dirigido por Esteller-Moré (2017) estima que la brecha fiscal (o tax gap)

del impuesto sobre el patrimonio en Cataluña, esto es, la parte de la recaudación real que se deja de obtener en relación con la recaudación potencial (la que se debería obtener con pleno cumplimiento), se sitúa en total en casi el 45%. Y para el 10% de declarantes con mayor riqueza, en el 50%.

En consecuencia, si se quiere que el impuesto sea realmente un instrumento redistributivo que reduzca la desigualdad en la distribución de la riqueza, con razón Mariona Mas aboga por la necesidad de rediseñarlo. No obstante, el tema es sin duda polémico, porque ¿es posible rediseñar el impuesto sobre el patrimonio para que realmente cumpla un papel redistributivo?

Al respecto, quisiera manifestar mi pesimismo porque ello implicaría cumplir con al menos tres requisitos difíciles de conseguir: primero, valorar todos los bienes de manera homogénea, algo sin duda complejo y costoso en la práctica; segundo, gravar todo el patrimonio, también el empresarial, medida a valorar muy mucho por las consecuencias negativas que pueda tener sobre las empresas, en particular las pymes; y, tercero, asegurar un cumplimiento generalizado del impuesto, elemento difícil de conseguir si tenemos en cuenta que al aplicarse el impuesto adicionalmente al de la renta, nunca podrá generar una recaudación elevada, por lo que el coste administrativo de su correcta aplicación siempre será alto, al menos en comparación con otros impuestos como el IRPF.

En definitiva, en este IEB Report se constatan las importantes dificultades que el impuesto sobre el patrimonio tiene en la práctica para alcanzar sus objetivos, en particular, el redistributivo. Esto no significa que debamos despreocuparnos por la creciente desigualdad, pero sí preocuparnos por elegir los mejores instrumentos económicos para reducirla. No todo pasa por el impuesto sobre el patrimonio.

Referencias bibliográficas

- Esteller-Moré, A. (Dir) (2017): *El Tax Gap: anàlisi teòrica i aplicació als impostos gestionats per l'ATC*. Agència Tributària de Catalunya.
Piketty, T. y Zucman, G. (2014): "Capital is Back: Wealth-Income Ratios in Rich Countries 1700–2010". *The Quarterly Journal of Economics*, 129(3): 1255–1310.

El impuesto anual sobre el patrimonio, una opción con escaso fundamento

Robin Broaday

Queen's University

Pierre Pestieau

University of Liège

Introducción

Nuestro objetivo es evaluar los argumentos que sostienen la aplicación de un impuesto anual sobre el patrimonio en el sistema fiscal de un país. Para ello, partimos de lo que se suele entender como un buen sistema tributario basado en los principios normativos y en las mejores prácticas. Como adelanto de nuestras conclusiones, diremos que, en nuestra opinión, y siempre que estén en vigor otros elementos relacionados con la tributación de elementos patrimoniales, los argumentos que avalarían un impuesto sobre patrimonio anual no son lo suficientemente sólidos. En particular, si los rendimientos de capital se gravan de la forma apropiada y si existe un impuesto sobre sucesiones, el impuesto sobre el patrimonio aporta poco y, en cambio, conlleva costes administrativos y políticos adicionales.

El interés por un impuesto sobre el patrimonio responde al aumento de la concentración de la riqueza y de la desigualdad de los ingresos en la mayoría de los países de la OCDE. El 1% más rico acumula ahora más renta total antes de impuestos. En cuanto a la renta después de impuestos, la desigualdad se ha ampliado aún más rápidamente, ya que los sistemas fiscales nacionales son menos progresivos.

En estos momentos el patrimonio neto se grava tan solo en unos pocos países de la OCDE y la recaudación de ese impuesto ha ido a la baja. Ciertas personas quedan exentas de pagar este impuesto por la existencia de mínimos exentos y porque se aplican otras exenciones, una combinación que se traduce en que los ingresos del impuesto sobre el patrimonio con respecto a los ingresos tributarios totales se sitúan entre el 1% y el 2%.

El impuesto sobre el patrimonio dentro del sistema tributario general

El impuesto anual sobre patrimonio es un impuesto más entre los que recaen sobre elementos patrimoniales o sus rendimientos. Estos otros impuestos son los que gravan el rendimiento de capital y de las actividades económicas, las transmisiones de patrimonio y los bienes inmuebles. Estos impuestos coexisten con los impuestos de base más amplia que gravan el consumo y los rendimientos

de trabajo. Según el país, se adoptan diferentes propuestas tributarias, pero generalmente se aplican sistemas híbridos que combinan elementos de las dos bases imponibles de referencia: la renta en sentido amplio —es decir, la suma del consumo y de las variaciones netas en el patrimonio— y el consumo, que puede gravarse mediante la tributación personal o, indirectamente, mediante la tributación de las transacciones de consumo. La renta extensiva equivale, en términos de valor actualizado, a la suma de los rendimientos de trabajo, los rendimientos de capital y las sucesiones. El consumo equivale, en términos de valor actualizado, a los rendimientos de trabajo, las sucesiones y la parte de los rendimientos de capital que refleja beneficios extraordinarios o excepcionales.

Los sistemas tributarios suelen incluir varios elementos de las rentas de capital y de los rendimientos de trabajo o consumo, pero presentan imperfecciones. Algunos de los rendimientos derivados de activos no se incluyen en la base imponible y los casos que sí están gravados pueden tener tipos diferentes a los aplicados a los rendimientos de trabajo.

Los países que de hecho gravan la renta personal también gravan los rendimientos de las actividades económicas. En las sociedades anónimas o empresas de responsabilidad limitada, los rendimientos obtenidos en nombre de los accionistas conforman la base imponible, y el impuesto sobre sociedades puede quedar (parcialmente) integrado en los impuestos personales. En el resto de las empresas, sus propietarios pagan sus impuestos personales sobre la totalidad del rendimiento. Algunos países gravan únicamente los rendimientos de capital que superan un mínimo exento considerado normal para las empresas, y lo hacen mediante un impuesto equivalente al flujo de caja; es el caso, por ejemplo, del sistema de deducción por fondos propios (*Allowance for Corporate Equity*, ACE). La tributación del capital humano suele tratarse de un modo parecido a la del consumo: los costes (incluido el lucro cesante) se pueden deducir en su mayor parte, y los incrementos en los beneficios están sometidos a los impuestos correspondientes.

Hay muchas razones para gravar los rendimientos de capital junto con el consumo o los rendimientos de trabajo. Parte de la tributación de los rendimientos de capital se puede justificar como un buen método de redistribución entre las personas mejor y peor situadas. Las personas con rentas más altas tienen menores tasas de descuento para el consumo, por lo que ahoran más; el consumo y el ocio futuros pueden ser complementarios; y los que

*Para una versión ampliada de este artículo, véase Robin Broaday y Pierre Pestieau, "The Tenuous Case for an Annual Wealth Tax", documento de trabajo del IEB 2018/01. Pierre Pestieau agradece el apoyo financiero de la Belgian Federal Science Policy Office (BELSPO) a través del proyecto BRAIN.be BR/121/A5/CRESUS.

tienen más ahorros obtienen mayores tasas de rentabilidad. Gravar los rendimientos de capital se ha justificado como un modo de abordar la ineficacia asociada a la ausencia de seguro salarial y a las limitaciones del crédito. Gravar los rendimientos de capital también es deseable cuando el patrimonio heredado no es observable y se evita el impuesto sobre sucesiones. Estos argumentos apoyarían la propuesta de gravar los rendimientos de capital con tipos más elevados para las personas con mayores ingresos. En cuanto al tipo impositivo que grava los rendimientos de capital, cabe tener en cuenta la limitación que plantea la posible evasión mediante planificación fiscal o fuga de capitales, y la dificultad de estimar los rendimientos de capital imputados al capital humano y a la vivienda. Algunos activos, como los ahorros para la jubilación, están protegidos fiscalmente por ciertas políticas. El tratamiento preferente de las inversiones de las pequeñas empresas es también una respuesta al alto riesgo de fracaso y al limitado acceso a los mercados de capitales que afrontan en muchos casos.

El impuesto anual sobre el patrimonio es un nivel más de tributación de elementos patrimoniales que viene a sumarse al conjunto existente de impuestos sobre rendimientos de capital y sucesiones. Dado que el rendimiento del patrimonio es proporcional al patrimonio que se posee, gravar el patrimonio directamente equivale a gravar los rendimientos de capital derivados de ese patrimonio. Ahora bien, existen algunas salvedades. Si la tributación del patrimonio se basa en el valor de mercado de ese patrimonio —el valor actual previsto de los rendimientos futuros ajustados al riesgo—, la base de los rendimientos de capital será más variable que la base del patrimonio. Y el impuesto sobre el rendimiento de capital gravará los beneficios extraordinarios o excepcionales, mientras que el impuesto sobre el patrimonio no lo hará. Por otro lado, en el caso de rentas imputadas, como sucedería con la vivienda o los objetos de valor personales, gravar el patrimonio podría ser más sencillo que gravar sus rendimientos.

Dos últimos puntos importantes sobre el impuesto del patrimonio con respecto a otras formas de gravar los activos. Primero, algunos podrían defender la idea de que el patrimonio *per sé* debería gravarse porque genera beneficios intrínsecos a sus propietarios, tales como el prestigio y el estatus como poseedores de dicho patrimonio, además de poder e influencia política. Estas consideraciones representan un motivo para la tributación que va más allá de los argumentos utilitarios habituales, y refuerzan los argumentos que sostienen la tributación del patrimonio con un alto grado de progresividad. Segundo, si bien la tributación del patrimonio es análoga a la tributación de los rendimientos del patrimonio, sí difiere del impuesto sobre sucesiones. Aunque no se quisieran gravar los rendimientos de capital o el propio capital, sí deberían gravarse las sucesiones.

Impuesto sobre el patrimonio: argumentos a favor y en contra

Los argumentos a favor de gravar el patrimonio están influidos por las similitudes con el impuesto sobre las rentas de capital. En la práctica, sin embargo, se trata de dos impuestos diferentes. No tienen la misma base. Ciertos elementos patrimoniales están exentos del impuesto sobre el patrimonio y otros lo están del impuesto sobre las rentas de capital. En los impuestos sobre el rendimiento de capital se aplican tipos preferenciales sobre las ganancias de capital realizadas y no se gravan las no realizadas, aunque estas últimas sí se gravan en el impuesto sobre el patrimonio. Asimismo, los tipos impositivos difieren, tanto en nivel como en progresividad, y el importe exento también es distinto.

También son importantes otras dos diferencias. La primera se refiere a la liquidez. Puede suceder que alguien tenga un enorme patrimonio, pero pocos ingresos, por lo que no podrá pagar el impuesto anual. La segunda se refiere al hecho de que el impuesto sobre el patrimonio llevaría a los contribuyentes a obtener el mayor rendimiento posible para pagar el impuesto, mientras que el impuesto sobre el rendimiento de capital tendría el efecto contrario.

Lo expuesto anteriormente sostiene los argumentos a favor de algún tipo de impuesto sobre el rendimiento de capital. El tipo impositivo del impuesto sobre el rendimiento de capital no tiene por qué ser tan elevado como el de los rendimientos de trabajo, y debería ser progresivo si es posible desde el punto de vista administrativo.

En general, los argumentos que avalan la aplicación de un impuesto sobre el patrimonio como complemento para gravar los rendimientos de capital son limitados. En cambio, resulta más sencillo defender su aplicación para elementos como la vivienda y otros bienes duraderos; también para las acciones de sociedades, cuyos rendimientos pueden dejarse en el ámbito de la sociedad, a menos que se graven de forma preventiva mediante un impuesto sobre sociedades. En el caso de la vivienda y ciertos activos empresariales, ya se les aplica el impuesto sobre bienes inmuebles.

Ahora bien, el impuesto sobre el patrimonio presenta asimismo claras desventajas como sustituto del impuesto sobre el rendimiento de capital. El impuesto sobre el rendimiento de capital incluiría los beneficios extraordinarios en la base imponible, pero el impuesto sobre el patrimonio no. Asimismo, el impuesto sobre el rendimiento de capital se aplicaría a los rendimientos obtenidos por asumir ciertos riesgos, mientras que el impuesto sobre el patrimonio no. Siempre que exista la figura de la compensación de pérdidas en el impuesto sobre la renta, esto no debería ser un

inconveniente significativo para el impuesto sobre el rendimiento de capital. De hecho, en ciertas circunstancias gravar los ingresos teniendo en cuenta el riesgo puede ser un buen seguro que incremente la exposición al riesgo. Asimismo, hay ciertos activos, como los intangibles, cuyos rendimientos pueden medirse más fácilmente que el valor del activo en sí.

Otros argumentos relacionados con los impuestos sobre el patrimonio van más allá de los relacionados con el gravamen de los rendimientos de capital. Un impuesto sobre el patrimonio puede centrarse en las grandes fortunas mediante generosas deducciones y un tipo impositivo relativamente elevado. Según se ha visto, la creciente desigualdad se debe más a las transmisiones de patrimonio que a la acumulación de patrimonio durante el ciclo de vida. Por tanto, un impuesto sobre sucesiones parece una opción más deseable que un impuesto anual sobre el patrimonio.

Los impuestos sobre el rendimiento de capital también son flexibles. Pueden prever mínimos exentos y, en algunos casos —como los planes de pensiones para la jubilación—, pueden tener una fiscalidad ventajosa, con límites más generosos. El impuesto sobre el rendimiento de capital podría no ser aplicable a los rendimientos de algunos bienes, como la vivienda, pero podría sumársele el impuesto sobre bienes inmuebles o el gravamen sobre los rendimientos de capital inmobiliario. Finalmente, con un impuesto sobre la renta dual, se puede aplicar un tipo impositivo proporcional a los rendimientos de capital. Con este impuesto, la evasión fiscal sería más difícil que con el impuesto sobre la renta ordinaria, porque se puede recurrir a los intermediarios financieros para retener el impuesto.

Con el impuesto sobre el patrimonio también surgen problemas administrativos que hacen que el cumplimiento y la recaudación tengan unos costes elevados. Hay riesgo de fuga de capitales y de que se generalice la desigualdad por la amplia existencia de lagunas legales. La dificultad de valoración lleva a exenciones —por ejemplo, con obras de arte o bienes duraderos— y las empresas familiares también suelen quedar exentas por motivos sociales. Esto también afecta a los impuestos sobre sucesiones y sobre el rendimiento de capital. En comparación con el impuesto sobre sucesiones, la necesidad de valorar los elementos patrimoniales frecuentemente implica que el impuesto sobre el patrimonio tiene un bajo rendimiento en relación con los costes administrativos. Para terminar, los impuestos sobre el patrimonio y sobre sucesiones son muy impopulares, aunque la mayoría de los ciudadanos sin duda saldrían ganando con su aplicación.

Conclusiones

Las ventajas del impuesto anual sobre el patrimonio se deben principalmente a los puntos débiles del impuesto sobre las rentas del capital. Algunos activos tienen unos rendimientos difícilmente cuantificables, como sucede con los bienes de consumo duraderos. Un impuesto anual sobre el valor de dichos activos en principio podría ser un complemento útil de la imposición sobre las rentas de capital. Sin embargo, hay que sopesar los costes administrativos y de cumplimiento de esos impuestos, que podrían ser sustanciales. En la práctica, los impuestos anuales relacionados con el valor de la vivienda se utilizan para la financiación de los gobiernos locales. En consecuencia, los argumentos que sostienen gravar la imputación de rentas inmobiliarias son reducidos. Un impuesto que grava la acumulación sustancial de patrimonio también puede abordar el hecho de que el propietario del patrimonio disfruta de unos privilegios, un estatus y un poder que algunos podrían considerar dignos de imposición, especialmente cuando ese patrimonio se debe a un golpe de suerte.

Del mismo modo, los impuestos sobre el rendimiento de capital ofrecen ciertas ventajas sobre los impuestos sobre el patrimonio. Para ciertos activos, como los bienes intangibles, su valor es más difícil de cuantificar que sus rendimientos. Asimismo, los impuestos sobre el rendimiento de capital incluyen los beneficios extraordinarios, mientras que estos no están capitalizados en el valor del activo, precisamente porque no estaban previstos.

En nuestra opinión, es preferible aplicar un impuesto sobre el rendimiento de capital que funcione bien a un impuesto anual sobre el patrimonio. El beneficio de aplicar el impuesto sobre el patrimonio no compensa los significativos costes administrativos que se crearían. La función de los impuestos sobre transmisiones patrimoniales es distinta de los impuestos sobre el patrimonio y de los impuestos sobre rendimiento de capital. Las herencias representan una fuente de ingresos para el receptor; cuyo consumo puede financiarse a lo largo de toda su vida. Aunque la tributación personal estuviera basada en el consumo, el impuesto de sucesiones sería necesario como complemento de la tributación personal.

Impuesto sobre el patrimonio: particularidades y deficiencias del caso español

Mariona Mas Montserrat

Institut d'Economia de Barcelona (IEB) / Universitat de Barcelona

El impuesto sobre el patrimonio (IP o impuesto, en adelante) se introdujo en España en 1977 como una medida transitoria y excepcional¹. El diseño actual del impuesto se rige por la Ley 19/1991², aprobada para poner fin al carácter temporal que había tenido hasta entonces. Los argumentos que motivaban la transformación del impuesto eran diversos: gravar la capacidad económica adicional que supone la posesión de un patrimonio, potenciar un uso más productivo de los recursos, facilitar el control de impuestos complementarios³ y, sobre todo, incrementar la redistribución de la renta y la riqueza.

El IP grava el patrimonio neto de las personas físicas de manera periódica. Con carácter general, grava todos los bienes y derechos de contenido económico que sean titularidad de los contribuyentes a 31 de diciembre, con independencia de dónde se encuentren, deduciendo las cargas y gravámenes que disminuyan su valor, así como las deudas y las obligaciones personales del declarante. Sin embargo, la ley contempla ciertas exenciones como, por ejemplo, la vivienda habitual —sujeta a un importe máximo—, planes de pensiones y otros sistemas de previsión social, el patrimonio empresarial y profesional, y las participaciones en determinadas entidades (lo que se conoce como participaciones en empresas familiares), siempre que se cumplan ciertos requisitos⁴. Además, la ley del IP contempla un mínimo exento que exime de tributación si el patrimonio neto sujeto a gravamen (la base imponible) es inferior a ese mínimo. La cuota íntegra del impuesto se determina aplicando la tarifa sobre la base liquidable (es decir, la base imponible menos el mínimo exento). Por último, en algunos casos debe considerarse un límite conjunto sobre las cuotas del IRPF y del IP que se aplica a la cuota íntegra de este último impuesto⁵.

Desde los años ochenta la recaudación y la gestión del impuesto está cedida a las comunidades autónomas (CC. AA.) y años más tarde

¹ Ley 50/1977, de 14 de noviembre, sobre medidas urgentes de reforma fiscal.

² Ley 19/1991, de 6 de junio, del Impuesto sobre el Patrimonio.

³ El impuesto sobre la renta de las personas físicas (IRPF) y el impuesto sobre sucesiones y donaciones (ISD).

⁴ Para conocer con más detalle las exenciones del IP, véase el artículo 4 de la Ley 19/1991. Las condiciones que permiten eximir del IP a las participaciones en entidades se relacionan con un porcentaje mínimo de participación (5% a título individual o 20% a nivel familiar), una retribución mínima derivada de funciones de dirección (por parte de alguno de los miembros del grupo familiar) y que la entidad lleve a cabo una actividad económica.

⁵ La suma de la cuota íntegra del IP y de las cuotas del IRPF no puede exceder el 60% de la suma de la base imponible general y del ahorro del IRPF. El exceso, si lo hubiere, se reducirá de la cuota íntegra del IP. Sin embargo, esta reducción no puede superar el 80% de la cuota íntegra del IP. Es decir, se establece una cuota mínima del IP equivalente al 20% de la cuota íntegra.

también se les concedió una cierta capacidad normativa⁶. Con el tiempo, se fue haciendo patente que el diseño y la administración del impuesto actuaban en detrimento de los objetivos que justifican su existencia. Son muchos los expertos (cada vez más) que han manifestado las deficiencias de este impuesto (Enciso, 2006; Arcarons y Calonge, 2007; Durán-Cabré y Esteller-Moré, 2007 y 2014; Fernández de Beaumont y Martín, 2010; Carbajo, 2015, entre otros). Finalmente, el gobierno central, liderado en aquel momento por José Luis Rodríguez Zapatero, hizo efectiva su eliminación a finales del 2008⁷.

Sin embargo, al final de su segunda legislatura, el PSOE reintrodujo el impuesto para hacer frente a la crisis económica. Esta reintroducción fue objeto de mucha controversia por varios motivos: primero, porque la propuesta venía del mismo gobierno que lo había eliminado tres años antes, reconociendo su incapacidad para alcanzar los objetivos que lo justificaban; segundo, porque se aprobó de manera exprés antes de las elecciones generales del 20 de noviembre, generando mucha confusión hasta el último momento; y tercero, porque, dado que las comunidades autónomas tienen capacidad normativa, se les trasladaba la decisión final de implementar el impuesto. Además, no se podía modificar el sistema de financiación de las CC. AA., por lo que éstas seguirían recibiendo los importes previstos para compensar el impacto de la supresión del tributo en la recaudación.

Así, en 2011, el IP se reintrodujo nuevamente como medida transitoria y excepcional⁸, aunque su vigencia se ha ido prolongando hasta la actualidad. Se introdujeron dos cambios significativos respecto a la regulación anterior: se incrementaron el mínimo exento y la exención por vivienda habitual a 700.000 y 300.000 euros, respectivamente⁹. Estos cambios pretendían excluir del gravamen a los contribuyentes con un patrimonio medio. Aun así, las CC. AA. seguían teniendo potestad normativa para modificar el mínimo exento, los tipos impositivos y las bonificaciones a la cuota. En este sentido, la Comunidad de Madrid mantuvo vigente

⁶ Las CC. AA. pueden asumir competencias normativas sobre el mínimo exento, el tipo de gravamen y las deducciones y bonificaciones de la cuota del impuesto.

⁷ La Ley 4/2008, de 23 de diciembre, no deroga la Ley 19/1991 que regula el impuesto, sino que introduce una bonificación en la cuota del 100%.

⁸ Real Decreto-ley 13/2011, de 16 de septiembre, por el que se restablece el Impuesto sobre el Patrimonio, con carácter temporal.

⁹ El mínimo exento previsto por la normativa estatal antes de la supresión del impuesto era de 108.182,18 euros, aunque las CC. AA. tenían facultades para modificarlo, y la exención por vivienda habitual era de 150.253,03 euros.

la bonificación de la cuota del 100% existente desde 2008¹⁰. En Cataluña, en cambio, el gobierno catalán introdujo el impuesto con las mismas condiciones previstas en la normativa estatal, a pesar de mostrarse contrario inicialmente, y a finales de 2012, aprobó un incremento de los tipos impositivos y la reducción del mínimo exento a 500.000 euros¹¹. En el Cuadro I, se proporciona un resumen de las diferencias normativas entre la legislación del IP estatal y de las CC.AA. vigentes en 2016.

Cuadro I: Comparación de la normativa del IP estatal con la normativa autonómica vigente en 2016

	Normativa estatal	Normativa autonómica diferente de la estatal
Mínimo exento (con carácter general)	700.000 €	Aragón: 400.000 € Cataluña: 500.000 € Extremadura: 500.000 € Comunidad Valenciana: 600.000 €
Escala de gravamen	0,2-2,5%	Extremadura: 0,3-3,75% Islas Baleares: 0,28-3,45% Comunidad Valenciana: 0,25-3,12% Andalucía: 0,24-3,03% Galicia: 0,24-3,03% Principado de Asturias: 0,22-3% Cataluña: 0,21-2,75% Murcia: 0,24-3%
Bonificación general de la cuota	0%	Comunidad de Madrid: 100% La Rioja: 50%

Fuente: Manual práctico Renta 2016 de la Agencia Estatal de Administración Tributaria.

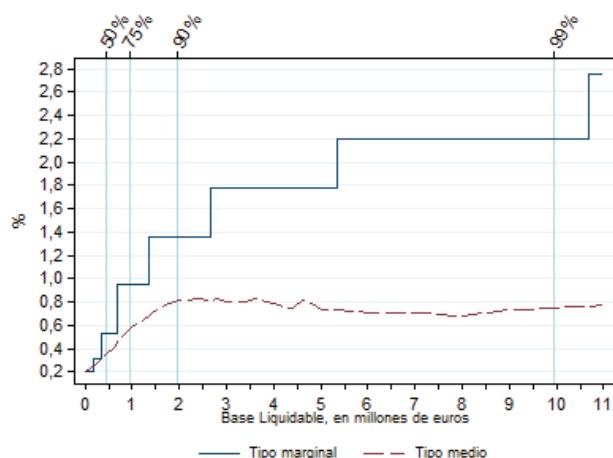
Cabe decir, sin embargo, que reformas como la modificación del mínimo exento o el aumento de los tipos impositivos no bastan para corregir las deficiencias que presenta este impuesto y garantizar la consecución de los objetivos que lo motivan. Esto es así porque estos cambios afectan directamente a la progresividad nominal del impuesto pero, en menor medida, a su progresividad efectiva.

Si nos fijamos en los datos, se puede ver que la progresividad real del impuesto está muy alejada de la que prevé la escala de gravamen. En el Gráfico I, hay una comparación del tipo marginal con el tipo medio de los contribuyentes del IP de Cataluña para el año 2015.

¹⁰ Los gobiernos de las Islas Baleares y la Comunidad Valenciana también mantuvieron vigente la bonificación de la cuota del 100% para las declaraciones devengadas en 2011.

¹¹ Decreto Ley 7/2012, de 27 de diciembre, de medidas urgentes en materia fiscal que afectan al impuesto sobre el patrimonio.

Gráfico I: Tipo marginal frente al tipo medio

Nota: Los porcentajes del eje horizontal indican la distribución acumulada de los contribuyentes catalanes del IP del 2015 a lo largo de la base liquidable. El tipo medio se corresponde con la proporción que representa la cuota a ingresar respecto a la base liquidable.

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de la ATC.

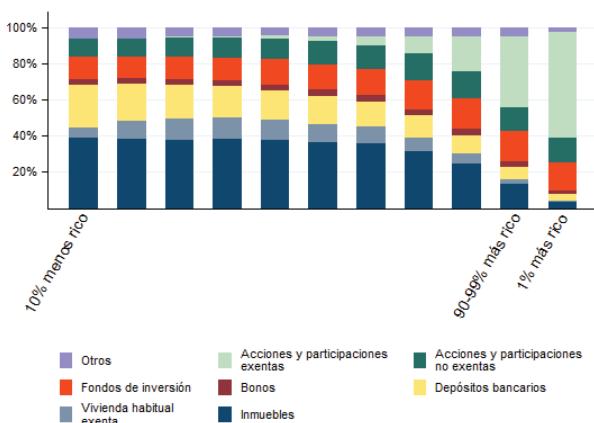
El 50% de los contribuyentes se encuentran en los tres primeros tramos de la escala de gravamen. A partir del cuarto tramo de la tarifa (base liquidable superior a 668.499,75 euros), se empieza a poner de manifiesto la distancia entre los tipos marginales y el tipo medio, expresado como el cociente de la cuota a ingresar entre la base liquidable. Para el 10% de contribuyentes con la base liquidable más alta, el tipo medio deja de ser progresivo y se sitúa en torno al 0,8%. Esta distancia se debe principalmente a la existencia del límite de la cuota íntegra del impuesto referido anteriormente.

De poco sirve, pues, tener una tarifa muy progresiva si sus efectos son limitados en la práctica. A modo ilustrativo, de los 70.702 contribuyentes del IP de Cataluña del año 2015¹², 631 se encontraban en el tramo más alto de la escala de gravamen (base liquidable superior a 10.695.996,06 euros), pero solo 66 tributaron al tipo marginal correspondiente (del 2,75%); al resto les aplicaba el límite de la cuota íntegra. Si bien este límite pretende evitar que el impuesto sea confiscatorio, su diseño lo convierte, al mismo tiempo, en una posible fuente de elusión: con una planificación de las rentas generadas, se puede llegar a reducir la cuota del IP hasta un 80%.

La progresividad real del impuesto también queda claramente afectada por la exención de las participaciones en empresas familiares. Esta exención se motivó como un incentivo para favorecer la inversión empresarial, especialmente a las pequeñas y medianas

¹² Número de declaraciones correspondientes al ejercicio 2015 sin tener en cuenta las declaraciones complementarias. Esta información se ha obtenido a partir de datos facilitados por la Agencia Tributaria de Cataluña (ATC) dentro del marco de elaboración de mi tesis doctoral.

Gráfico 2: Composición del patrimonio por distintos niveles de riqueza

Nota: Cada barra se corresponde con un decil de los contribuyentes del IP en Cataluña el 2015, excepto la última, que se corresponde con el centil más rico, y la penúltima, que excluye el centil más rico.

Fuente: Elaboración propia a partir de datos de la ATC.

empresas¹³, pero se ha acabado utilizando como instrumento de evasión y elusión fiscal de grandes patrimonios. Alvaredo y Saez (2009) estudiaron los efectos de la introducción de esta exención y constatan que, con respecto al 1% de contribuyentes del IP más ricos, la proporción de empresas que se benefician de la exención pasa de un tercio en 1994 a dos tercios en 2002. Esta situación no cambió en 2015: en el Gráfico 2 se puede ver cómo aumenta la importancia de la exención a medida que crece el patrimonio, hasta llegar a representar casi el 60% del patrimonio para el 1% más rico de los contribuyentes del IP de Cataluña.

Este es el resultado de una práctica permitida tanto por el legislador como por la administración. La redacción de la norma y la jurisprudencia iniciales incentivaban claramente el uso de la exención como instrumento de elusión. Tal y como han reconocido los tribunales recientemente, creando la correspondiente estructura empresarial *holding* se podía incluir como patrimonio exento casi cualquier tipo de activo a través de participaciones indirectas, ya que los requisitos necesarios para poder aplicar la exención solo se tenían que cumplir en relación con la participación directa en el *holding*¹⁴. Aunque la norma y la doctrina administrativa se endurecieron posteriormente, esta postura no ha sido correspondida por el control de la administración. En el caso de Cataluña, por ejemplo, según la información facilitada en la serie

¹³ Real Decreto 2481/1994, de 23 de diciembre, por el que se determinan los requisitos y condiciones de las actividades empresariales y participaciones en entidades para la aplicación de la exención en el Impuesto sobre el Patrimonio.

¹⁴ Véase, por ejemplo, la resolución del TEAC del 02/07/2015, recurso número 2185/2012, o las sentencias del Tribunal Supremo del 21/05/2013 y del 3/06/2013, recursos número 2689/2011 y 2289/2011, respectivamente.

gris de los Presupuestos Generales del Estado, el total de actas de inspección entre 2011 y 2014 no representan ni un 0,3% de las declaraciones del IP presentadas cada ejercicio. Poco efecto tiene, pues, endurecer la interpretación de la norma si no se comprueba que se aplique correctamente.

A parte de afectar a la progresividad y, por ende, a la equidad vertical del impuesto, la exención por participaciones en entidades también tiene otros costes, tanto para los contribuyentes como para la administración. Uno de ellos es, inevitablemente, la equidad horizontal. El trato favorable que reciben estas participaciones tiene sentido si permite alcanzar los objetivos que motivan la exención. Sin embargo, la inequidad horizontal generada pierde su justificación cuando este trato favorable se utiliza como instrumento de elusión o evasión. Además, el uso elusivo de la exención también implica costes de eficiencia, en la medida en que se adapte la estructura patrimonial a propósito por este motivo. Por otro lado, la aplicación de la exención también tiene costes para la administración, tanto en términos de control como de recaudación.

Para tener una idea más clara del impacto de la exención en la recaudación del impuesto, he aplicado el esquema de liquidación sobre una potencial base liquidable que incluye las actuales exenciones por participaciones en empresas familiares. Habida cuenta del funcionamiento del límite de la cuota íntegra, la recaudación derivada de esta nueva base liquidable supondría un incremento de aproximadamente el 87% de la recaudación por el IP del ejercicio 2015 en Cataluña¹⁵. Si además se excluyera la aplicación del límite de la cuota íntegra, la recaudación potencial derivada de esta nueva base liquidable sería 4,23 veces la recaudación real¹⁶.

Visto desde otra perspectiva, si se gravaran solo aquellos patrimonios superiores a 4 millones de euros¹⁷, que representan aproximadamente el 10% más rico de los contribuyentes del IP en Cataluña en 2015, sería suficiente aplicar un tipo impositivo del 0,55% para obtener la recaudación del IP actual. Este ejercicio solo pretende reflejar el efecto de ampliar la base del impuesto: permitiría reducir los tipos impositivos, concentrar el número de contribuyentes en los más ricos y, a su vez, eliminar los costes de eficiencia y equidad que supone la exención por empresa familiar.

Por último, conviene apuntar que las normas de valoración de los activos también afectan a la equidad horizontal del impuesto. La existencia de normas que difieren de la valoración de mercado implica que contribuyentes con la misma riqueza real pueden estar

¹⁵ La recaudación por el IP en Cataluña correspondiente al ejercicio 2015 fue de 464 millones de euros. http://www.agenciatributaria.es/AEAT/Contenidos_Comunes/La_Agencia_Tributaria/Estadísticas/Publicaciones/sites/patrimonio/2015/jrubik53b6039ed4d69b32b967df1627a59aab8da95302.html.

¹⁶ Con la definición actual de la base liquidable (es decir, sin considerar las exenciones), la recaudación derivada de no aplicar el límite de la cuota íntegra sería 1,8 veces la recaudación real.

¹⁷ Considerando tanto el patrimonio gravable como las exenciones contempladas en la legislación actual; es decir, la riqueza total.

sujetos a una tributación diferente. El caso más evidente es el de los inmuebles¹⁸.

En definitiva, si este impuesto ha vuelto para quedarse, y la creciente desigualdad en la riqueza de los últimos años¹⁹ justifica que se quede, es necesario replantearse su diseño para garantizar que grave la verdadera capacidad económica y respete la equidad horizontal de los contribuyentes.

Referencias bibliográficas

- Alvaredo, F. y Saez, E. (2009): "Income and Wealth Concentration in Spain from a Historical and Fiscal Perspective". *Journal of the European Economic Association*, 7(5): 1140-1167.
- Arcarons, J. y Calonge, S. (2007): "La Imposición sobre la riqueza: evaluación y microsimulación del Impuesto sobre el Patrimonio". *Revista del Instituto de Estudios Económicos*, 4/07, 231-259.
- Carbajo, D. (2015): "Oportunidad y necesidad de la imposición patrimonial". Crónica Tributaria: Boletín de Actualidad 1/2015, Instituto de Estudios Fiscales, 2-7.
- Durán-Cabré, J.M. y Esteller-Moré, A. (2007): "An empirical analysis of capital taxation: equity vs. tax compliance". Papeles de trabajo 4/07, Instituto de Estudios Fiscales.
- Durán-Cabré, J.M. y Esteller-Moré, A. (2014): "La imposición sobre la riqueza en España". *Papeles de Economía Española*, 139: 70-85.
- Enciso, V. (2006): "El comportamiento paradójico de la recaudación en el impuesto sobre el patrimonio (o los perversos efectos de los criterios de valoración que aplica el tributo)". Crónica Tributaria 120/2006, Instituto de Estudios Fiscales, 33-56.
- Fernández de Beaumont, I. y Martín, J. (2010): "El impuesto sobre el patrimonio neto vs. l'impôt de solidarité sur la fortune: reflexión y análisis comparativo". Crónica Tributaria: Boletín de Actualidad 8/2010, Instituto de Estudios Fiscales, 11-20.

¹⁸ A efectos del IP, los inmuebles se valoran por el valor catastral o el valor de adquisición (el mayor de éstos), lo que provoca que contribuyentes propietarios de inmuebles con exactamente el mismo valor de mercado puedan ser gravados de forma diferente.

¹⁹ Tax Policy Reforms 2017, OCDE.

Autores

BOADWAY, ROBIN es profesor emérito de Economía en la Queen's University de Canadá. Estudió Economía en Oxford y se doctoró en la Queen's University. Sus líneas de investigación se centran en economía y políticas públicas, y federalismo fiscal. Ha sido editor del *Journal of Public Economics* y del *Canadian Journal of Economics*, y también fue presidente del International Institute of Public Finance y de la Canadian Economics Association. Distinguished Fellow del Centre for Economic Studies (CES) de la Ludwig-Maximilians-Universität München, ha completado asimismo proyectos para la Mirrlees Review, el Banco Mundial y el Fondo Monetario Internacional. Le concedieron el grado de Oficial de la Orden de Canadá y es Fellow de la Royal Society of Canada. Entre sus últimos libros, se encuentran *Fiscal Federalism: Principles and Practice of Multiorder Governance* (Cambridge Press, 2009) y *From Optimal Tax Theory to Tax Policy: Retrospective and Prospective Views* (MIT Press, 2012).

DURÁN-CABRÉ, JOSÉ M^a es licenciado y doctor en Ciencias Económicas y Empresariales por la Universitat de Barcelona (con "Premio extraordinario" y Premio del Consejo Económico y Social), licenciado en Derecho por la misma universidad y MSc en Fiscal Studies por la University of Bath (Gran Bretaña). Profesor agregado de Hacienda Pública y Sistema Fiscal en la Universitat de Barcelona es especialista en temas fiscales, en concreto, en imposición sobre la riqueza, imposición y federalismo fiscal, y reformas fiscales. Ha publicado diversos artículos científicos en revistas como *International Tax and Public Finance*, *The Review of Income and Wealth*, *Journal of Tax Administration* y *Hacienda Pública Española*, y libros y capítulos de libros publicados, entre otros, por Ariel, Edward Elgar Publishing, Instituto de Estudios Fiscales o Thomson Civitas. Es investigador y director del Instituto de Economía de Barcelona (IEB).

MAS MONTSERRAT, MARIONA es licenciada en Economía con premio extraordinario por la Universitat de Barcelona y actualmente estudiante de doctorado en Economía de la misma universidad. Se graduó del MSc en Economía de la Barcelona Graduate School of Economics (otorgado por la Universidad Pompeu Fabra) en 2015, tras trabajar durante dos años como asesora fiscal en el despacho de abogados Garrigues. Es investigadora del IEB e integrante de la línea de investigación "Análisis de sistemas impositivos". Su investigación se centra en analizar respuestas de comportamiento ante la imposición sobre la riqueza. Recientemente ha sido premiada con una de las Ayudas a la Investigación 2017 de la Fundación Banc Sabadell.

PESTIEAU, PIERRE es profesor emérito de la Université de Liège. Es graduado y máster en Economía por la Université Catholique de Louvain y se doctoró en Yale. En su haber tiene más de cuarenta años de experiencia docente y en dirección de proyectos de investigación en economía pública y economía demográfica, primero en Cornell y más tarde en la Université de Liège. Es miembro del Center for Operations Research and Econometrics (CORE), en Lovaina la Nueva, y miembro asociado de la Paris School of Economics (PSE). También es Fellow del Institut zur Zukunft der Arbeit (IZA) y en el CESIfa. Sus principales intereses de investigación son la economía de las pensiones, seguros sociales, imposición de sucesiones, políticas de redistribución y competencia fiscal. Sus artículos se han publicado en títulos como *Econometrica*, *Journal of Economic Theory*, *Economica*, *Journal of Public Economics*, *Journal of Population Economics* y *Scandinavian Journal of Economics*. Entre sus libros se incluyen *Social Security and Retirement*, con Robert Fenge (MIT Press, 2005), y *The Welfare State in the European Union* (Oxford University Press, 2006). Sus libros anteriores trataban sobre el desempeño de las empresas públicas, las sucesiones y la economía sumergida.

Hi ha d'haver un impost sobre el patrimoni?

José María Durán-Cabré

Institut d'Economia de Barcelona (IEB) / Universitat de Barcelona

L'impost sobre el patrimoni és, probablement, un dels impostos que genera més debat en l'àmbit públic, malgrat la seva escassa capacitat de recaptació: en els dos únics països de la Unió Europea que l'apliquen actualment, Espanya i França, només representa un 0,3 % i un 0,5 % de la totalitat d'ingressos tributaris, respectivament.

L'impost pretén gravar el valor de tots els béns que integren el patrimoni d'una persona, per sobre d'un valor mínim declarat exempt. La creixent desigualtat en la distribució de la riquesa, que des dels anys vuitanta s'ha duplicat respecte a la renda (Piketty i Zucman, 2014), i els efectes de la Gran Recessió que encara són perceptibles han provocat que la qüestió de la desigualtat se situï en un lloc destacat del debat públic, i que molts vegin l'impost sobre el patrimoni com un instrument necessari per afrontar aquest excés de desigualtat.

La riquesa, s'affirma, atorga als seus propietaris una capacitat econòmica addicional a la de la renda, motiu pel qual s'ha de gravar mitjançant un impost específic sobre el patrimoni. A més, l'impost fomenta un ús més productiu del capital i proporciona una informació molt útil sobre els béns dels contribuents a fi de comprovar el compliment en altres impostos del sistema fiscal. Tot i això, la meitat de països de l'OCDE no han tingut tradicionalment cap impost sobre el patrimoni; i des de fa un parell de dècades, la majoria de països que sí que l'aplicaven l'han anat eliminant fins que, actualment, només Noruega i Suïssa, juntament amb Espanya i França, l'apliquen en l'àmbit de l'OCDE. Quines raons podem trobar per justificar aquesta situació?

En la contribució a aquest IEB Report els professors Broaday (Queen's University) i Pestieau (University of Liège), després d'analitzar els arguments a favor i en contra de l'impost sobre el patrimoni, conclouen que hi ha maneres més bones de gravar la riquesa; per exemple, mitjançant un impost sobre la propietat immobiliària o el gravamen de les rendes i guanys del capital. A més, l'evidència suggerix que la creixent desigualtat en la riquesa es deriva més de la transmissions de béns entre generacions que de l'estalvi acumulat per una persona durant la seva vida. En conseqüència, afirmen que el gravamen de les herències sembla més desitjable que un impost sobre el patrimoni.

Broaday i Pestineau, en la seva ànalisi de l'impost, també destaquen els problemes administratius que, a la pràctica, genera l'aplicació d'aquest impost. Haver de calcular cada any el valor dels béns com ara accions que no cotitzen a borsa, béns immobles o joies i obres d'art no és precisament una tasca fàcil, circumstància que

acaba provocant tractaments molt diferents quan amb justícia tots els béns haurien de valorar-se de la mateixa manera. A Espanya dos habitatges idèntics poden tributar, complint estrictament la normativa, per dos valors molt diferents: el de mercat si el bé s'ha comprat recentment, o fins i tot un valor superior si el bé es va adquirir just abans de la punxada immobiliària, o el cadastral si el bé es va adquirir bastants anys enrere. Però el valor de mercat dels dos habitatges és idèntic! I estem parlant dels béns immobles, l'actiu més important a Espanya amb diferència, que representa gairebé la meitat del valor del patrimoni total per al conjunt de les llars, segons l'Enquesta Financera de les Famílies de 2014 del Banc d'Espanya. Això provoca situacions injustes entre béns immobles i també en relació amb altres actius, a més de provocar distorsions en la composició de la riquesa. De fet, no és sobrer recordar que el 1995 el Tribunal Constitucional alemany va declarar l'impost inconstitucional precisament pel tractament inequitatiu que es donava als diferents tipus de béns, en gravar-ne uns a preus de mercat mentre que uns altres, els béns immobles, es gravaven prenent valors molt allunyats d'aquell preu.

La segona contribució d'aquest IEB Report, a càrrec de Mariona Mas (Universitat de Barcelona i IEB), permet aprofundir en el coneixement de l'impost espanyol, en treballar amb dades reals de tots els declarants catalans entre el 2011 i el 2015. Dels diferents aspectes assenyalats per Mas, m'agradaria destacar-ne dos que condicionen, i molt, els efectes redistributius de l'impost a la pràctica. En primer lloc, l'existència del límit conjunt entre l'IRPF i patrimoni, un límit d'altra banda necessari per evitar la confiscatorietat de l'impost (és a dir, que per poder-lo pagar el contribuent no s'hagi de vendre béns per falta de liquiditat). I, en segon lloc, l'exemció de l'empresa familiar, la importància de la qual augmenta amb el patrimoni fins a representar gairebé el 60 % del patrimoni total de l'1% de contribuents més rics. Aquesta excepció, que pretén afavorir la continuïtat de les activitats empresarials, facilita no obstant això el camí cap a l'elusió fiscal, en particular dels qui tenen més patrimoni. El conflicte clàssic entre eficiència i equitat es mostra en aquest cas en la seva màxima esplendor: quina redistribució efectiva es pot aconseguir amb aquesta excepció?

Les dificultats a l'hora de configurar l'impost fomenten l'elusió i el frau fiscal. Recentment, un estudi dirigit per Esteller-Moré (2017) estima que la breu fiscal (o *tax gap*) de l'impost sobre el patrimoni a Catalunya, és a dir, la part de la recaptació real que es deixa d'obtenir en relació amb la recaptació potencial (la que s'hauria d'obtenir amb ple compliment), se situa en total gairebé en el 45 %. I per al 10 % de declarants amb més riquesa, en el 50 %.

En conseqüència, si es vol que l'impost sigui realment un instrument redistributiu que redueixi la desigualtat en la distribució de la riquesa, amb raó Mariona Mas advoca per la necessitat de redissenyar-lo. No obstant això, el tema és polèmic sense cap mena de dubte, perquè ¿és possible redissenyar l'impost sobre el patrimoni a fi que compleixi realment un paper redistributiu?

En relació amb aquesta qüestió, m'agradaria manifestar el meu pessimisme perquè això implicaria complir amb un mínim de tres requisits difícils d'aconseguir: primer, valorar tots els béns de manera homogènia, cosa sens dubte complexa i costosa a la pràctica; segon, gravar tot el patrimoni, també l'empresarial, mesura que cal valorar moltíssim per les conseqüències negatives que pot tenir a les empreses, particularment a les pimes; i, tercer, assegurar un compliment generalitzat de l'impost, element difícil d'aconseguir si tenim en compte que, en aplicar-se l'impost addicionalment al de la renda, mai podrà generar una recaptació elevada, motiu pel qual el cost administratiu de la seva correcta aplicació sempre serà alt, com a mínim en comparació amb altres impostos com l'IRPF.

En definitiva, en aquest IEB Report es constaten les importants dificultats que l'impost sobre patrimoni té a la pràctica per assolir els seus objectius, en particular el redistributiu. Això no significa que hagim de despreocupar-nos per la creixent desigualtat, però sí preocupar-nos per triar els millors instruments econòmics per reduir-la. No tot passa per l'impost sobre el patrimoni.

Referències bibliogràfiques

- Esteller-Moré, A. (dir) (2017): *El Tax Gap: anàlisi teòrica i aplicació als impostos gestionats per l'ATC*. Agència Tributària de Catalunya.
- Piketty, T. i Zucman, G. (2014): "Capital is Back: Wealth-Income Ratios in Rich Countries 1700–2010". *The Quarterly Journal of Economics*, 129(3): 1255–1310.

L'impost anual sobre el patrimoni, una opció amb poc fonament

Robin Broadway

Queen's University

Pierre Pestieau

University of Liège

Introducció

El nostre objectiu és avaluar els arguments que sostenen l'aplicació d'un impost anual sobre el patrimoni en el sistema fiscal nacional. Per fer-ho, ens basem en el que se sol entendre com un bon sistema tributari segons els principis normatius i les millors pràctiques. Com a avançament de les nostres conclusions, direm que, al nostre parer, i sempre que estiguin en vigor altres elements relacionats amb la tributació d'elements patrimonials, els arguments a favor d'un impost sobre patrimoni anual no són prou sòlids. En concret, si els rendiments de capital es graven de manera apropiada i si s'aplica un impost sobre successions, l'impost sobre el patrimoni aporta poc i, en canvi, comporta costos administratius i polítics addicionals.

L'interès per un impost sobre el patrimoni respon a l'augment de la concentració de la riquesa i de la desigualtat d'ingressos en la majoria dels països de l'OCDE. L'1% més ric acumula en l'actualitat més renda total abans d'impostos. Pel que fa a la renda després d'impostos, la desigualtat s'ha ampliat encara més ràpidament, ja que els sistemes fiscals nacionals són menys progressius.

En aquests moments el patrimoni net es grava tan sols en uns pocs països de l'OCDE, i en aquests països, la recaptació d'aquest impost ha anat a la baixa. Certes persones queden exemptes de pagar aquest impost perquè s'apliquen els mínims exempts i altres exempcions, una combinació que fa que els ingressos de l'impost sobre el patrimoni en relació amb els ingressos tributaris totals se situïn entre l'1% i el 2%.

L'impost sobre el patrimoni dins el sistema tributari general

L'impost anual sobre patrimoni és un impost més entre els aplicables sobre elements patrimonials o els seus rendiments. Aquests altres són els impostos que graven el rendiment de capital i de les activitats econòmiques, les transmissions de patrimoni i els béns immobles. Aquests impostos coexisten amb els impostos de base més àmplia que graven el consum i els rendiments de treball. Segons el país, s'adopten diferents propostes tributàries,

però generalment s'apliquen sistemes híbrids que combinen elements de dues bases imposables de referència: la renda en un sentit ampli —és a dir, la suma del consum i de les variacions netes en el patrimoni— i el consum, que es pot gravar mitjançant la tributació personal o, indirectament, mitjançant les transaccions de consum. La renda extensiva equival, en termes de valor actualitzat, a la suma dels rendiments de treball, els rendiments de capital i les successions. El consum equival, en termes de valor actualitzat, als rendiments de treball, les successions i la part dels rendiments de capital que reflecteix beneficis extraordinaris o excepcionals.

Els sistemes tributaris solen incloure diversos elements dels rendiments de capital i dels rendiments de treball o de consum, però presenten imperfeccions. Alguns dels rendiments derivats d'actius no es preveuen a la base imposable i els casos que sí que estan tipificats poden tenir tipus diferents als aplicats als rendiments de treball.

Els països que de fet graven la renda personal també graven els rendiments de les activitats econòmiques. En les societats anònimes o empreses de responsabilitat limitada, els rendiments obtinguts en nom dels accionistes conformen la base imposable, i l'impost sobre societats pot quedar (parcialment) integrat en els impostos personals. A la resta de les empreses, els seus propietaris paguen els seus impostos a títol personal segons el seu rendiment total. Alguns països graven únicament els rendiments de capital que superen un mínim exempt considerat normal per a les empreses, i ho fan mitjançant un impost equivalent al flux de caixa; és el cas, per exemple, del sistema de deducció per fons propis (*Allowance for Corporate Equity, ACE*). La tributació del capital humà se sol tractar de manera semblant a la del consum: els costos (incloent-hi el lucre cessant) es poden deduir en la seva major part, i els increments en els beneficis estan sotmesos als impostos corresponents.

Hi ha moltes raons per gravar els rendiments de capital juntament amb el consum o els rendiments de treball. Part de la tributació dels rendiments de capital es pot justificar com un bon mètode de redistribució entre les persones millor i pitjor situades. Les persones amb rendes més altes tenen menors taxes de descompte per al consum, de manera que estalvién més; el consum i l'oci futurs poden ser complementaris; i els que tenen més estalvis obtenen majors taxes de rendibilitat. Gravar els rendiments de capital s'ha justificat com una manera d'abordar la ineficiència associada a l'absència d'assegurança salarial i a les limitacions del crèdit. Gravar els rendiments de capital també és desitjable quan el patrimoni heretat no és observable i s'eludeix l'impost sobre successions.

* Per a una versió ampliada d'aquest article, vegeu Robin Broaday i Pierre Pestieau, "The Tenuous Case for an Annual Wealth Tax", document de treball de l'IEB 2018/01. Pierre Pestieau agraeix el suport financer de la Belgian Federal Science Policy Office (BELSPO) a través del projecte BRAIN.be BR/121/A5/CRESUS.

Aquests arguments donarien suport a la proposta de gravar els rendiments de capital amb tipus més elevats per a les persones amb més ingressos. Pel que fa als tipus impositius que grava els rendiments de capital, cal tenir en compte la limitació que planteja la possible elusió mitjançant planificació fiscal o fuga de capitals, i la dificultat de quantificar els rendiments de capital imputats al capital humà i a l'habitatge. Alguns actius, com els estalvis per a la jubilació, estan protegits fiscalment per certes polítiques. El tractament preferent de les inversions de les petites empreses és també una resposta a l'alt risc de fracàs i al limitat accés als mercats de capitals que afronten en molts casos.

L'impost anual sobre el patrimoni és un nivell més de tributació d'elements patrimonials que s'afegeix al conjunt existent d'impostos sobre el rendiment de capital i successions. Com que el rendiment del patrimoni és proporcional al patrimoni que es té, gravar el patrimoni directament equival a gravar els rendiments de capital que se'n deriven. Ara bé, hi ha algunes excepcions. Si la tributació del patrimoni es basa en el seu valor de mercat —el valor actual previst dels rendiments futurs ajustats al risc—, la base dels rendiments de capital serà més variable que la base del patrimoni. A més, l'impost sobre el rendiment de capital gravarà els beneficis extraordinaris o excepcionals, mentre que l'impost sobre el patrimoni no ho farà. D'altra banda, en el cas que s'opti per la imputació, com succeiria amb l'habitatge o els objectes de valor personals, gravar el patrimoni podria ser més senzill que gravar-ne els rendiments.

Dos últims punts importants sobre l'impost del patrimoni respecte a d'altres formes de gravar els actius. Primer, alguns podrien defensar la idea que el patrimoni per se s'hauria de gravar perquè genera beneficis intrínsecos als seus propietaris, com ara el prestigi i l'estatus com a posseïdors d'aquest patrimoni, a més de poder i influència política. Aquestes consideracions representen un motiu per a la tributació que va més enllà dels arguments utilitaris habituals, i que reforcen els arguments que sostenen la tributació del patrimoni amb un alt grau de progressivitat. Segon, si bé la tributació del patrimoni és anàloga a la tributació dels rendiments del patrimoni, sí que difereix de l'impost sobre successions. Tot i que no es volguessin gravar els rendiments de capital o el propi capital, les successions sí s'haurien de seguir gravant.

Impost sobre el patrimoni: arguments a favor i en contra

Els arguments a favor de gravar el patrimoni estan influïts per les similituds amb l'impost sobre el rendiment de capital. En la pràctica, però, es tracta de dos impostos diferents. No tenen la mateixa base. Certs elements patrimonials estan exempts de l'impost sobre el patrimoni i altres ho estan de l'impost sobre el rendiment de capital. En els impostos sobre el rendiment de capital s'apliquen

tipus preferencials als guanys de capital realitzats i no es graven els no realitzats, encara que aquests queden coberts per l'impost sobre el patrimoni. Així mateix, els tipus impositius difereixen, tant en nivell com en progressivitat, i l'import exempt també és diferent.

També són importants dues diferències més. La primera té a veure amb la liquiditat. Pot passar que algú tingui un enorme patrimoni, però pocs ingressos, de manera que no podrà pagar l'impost anual. La segona es refereix al fet que l'impost sobre el patrimoni portaria als contribuents a obtenir el màxim rendiment possible per pagar l'impost, mentre que l'impost sobre el rendiment de capital tindria l'efecte contrari.

Fins ara s'han exposat arguments a favor d'algun tipus d'impost sobre el rendiment de capital. El tipus impositiu d'aquest impost sobre el rendiment de capital no té per què ser tan elevat com el dels rendiments de treball, i hauria de ser progressiu, en la mesura que fos possible des del punt de vista administratiu.

En general, els arguments que avalen l'aplicació d'un impost sobre el patrimoni com a complement per gravar els rendiments de capital són limitats. En canvi, resulta més fàcil defensar la seva aplicació per a elements com l'habitatge i altres béns duradors; també per a les accions de societats, els rendiments dels quals poden deixar-se en l'àmbit de la societat, llevat que es gravin de manera preventiva mitjançant un impost sobre societats. En el cas de l'habitatge i certs actius empresarials, ja se'ls aplica l'impost sobre béns immobles.

Ara bé, l'impost sobre el patrimoni presenta clars desavantatges com a substitut de l'impost sobre el rendiment de capital. L'impost sobre el rendiment de capital inclouria els beneficis extraordinaris a la base imposable, però l'impost sobre el patrimoni no. Així mateix, l'impost sobre el rendiment de capital s'aplicaria als rendiments obtinguts per assumir certs riscos, mentre que l'impost sobre el patrimoni no. Mentre existeix la figura de la compensació de pèrdues en l'impost sobre la renda, això no té per què ser un inconvenient significatiu per a l'impost sobre el rendiment de capital. De fet, en certes circumstàncies gravar els ingressos tenint en compte el risc pot ser una bona assegurança que incrementi l'exposició al risc. Així mateix, en el cas de certs actius, com ara els intangibles, els seus rendiments es poden mesurar més fàcilment que el valor de l'actiu en si.

Altres arguments relacionats amb els impostos sobre el patrimoni van més enllà dels que defensen gravar els rendiments de capital. Un impost sobre el patrimoni es pot centrar en les grans fortunes mitjançant generoses deduccions i un tipus impositiu relativament elevat. Segons s'ha vist, però, la creixent desigualtat es deu més a les transmissions de patrimoni que a l'acumulació de patrimoni durant el cicle de vida. Per tant, un impost sobre successions sembla una opció més desitjable que un impost anual sobre el patrimoni.

Els impostos sobre el rendiment de capital també són flexibles. Poden preveure mínims exempts i, en alguns casos —com els plans de pensions per a la jubilació—, poden tenir una fiscalitat avantatjosa, amb límits més generosos. L'impost sobre el rendiment de capital podria no ser aplicable als rendiments d'alguns béns, com l'habitatge, però se li podria sumar l'impost sobre béns immobiliaris o l'impost sobre els rendiments de capital immobiliari. Finalment, amb un impost sobre la renda dual, es pot aplicar un tipus impositiu proporcional als rendiments de capital. Amb aquest impost, l'evasió fiscal seria més difícil que amb l'impost sobre la renda ordinari, perquè es podria recórrer a intermediaris financers per retenir els impostos.

Amb l'impost sobre el patrimoni també sorgeixen problemes administratius que fan que el compliment i la recaptació tinguin uns costos elevats. Hi ha risc de fuga de capitals i que es generalitzi la desigualtat per l'àmplia existència de llacunes legals. La dificultat de valoració comporta exempcions —per exemple, amb obres d'art o béns duradors— i les empreses familiars també soLEN quedar exemptes per motius socials. Això també afecta les successions i l'impost sobre el rendiment de capital. En comparació amb l'impost sobre successions, la necessitat de valorar els elements patrimonials freqüentment implica que l'impost sobre el patrimoni té un baix rendiment en relació amb els costos administratius. Per acabar, els impostos sobre el patrimoni i sobre successions són molt impopulars, encara que la majoria dels ciutadans sens dubte sortirien guanyant amb la seva aplicació.

Conclusions

Els avantatges de l'impost anual sobre el patrimoni es deriven dels punts febles de l'impost sobre el rendiment de capital. Alguns actius tenen uns rendiments difícilment quantificables, com és el cas dels béns de consum duradors. Un impost anual sobre el valor d'aquests actius en principi podria ser un complement útil de l'impost sobre el rendiment de capital. No obstant això, cal sospesar els costos administratius i de compliment d'aquests impostos, que podrien ser substancials. En la pràctica, els impostos anuals relacionats amb el valor de l'habitatge s'utilitzen pel finançament dels governs locals. Tenint en compte això, els arguments a favor de gravar la imputació de rendes immobiliàries són limitats. Un impost que grava l'acumulació substancial de patrimoni també pot respondre al fet que el propietari del patrimoni gaudex d'uns privilegis, un estatus i un poder que alguns podrien considerar dignes d'imposició, especialment quan aquest patrimoni és el resultat d'un cop de sort.

De la mateixa manera, els impostos sobre el rendiment de capital ofereixen certs avantatges sobre els impostos sobre el patrimoni. Per alguns actius, com ara els béns intangibles, el seu valor és més difícil de quantificar que els rendiments. A més, els impostos sobre el rendiment de capital inclouen els beneficis extraordinaris, mentre que aquests no estan capitalitzats en el valor de l'actiu, precisament perquè no estaven previstos.

En la nostra opinió, aplicar un impost sobre el rendiment de capital que funcioni bé és preferible a un impost anual sobre el patrimoni. El benefici d'aplicar l'impost sobre el patrimoni no compensa els significatius costos administratius que es crearien. La funció dels impostos de transmissions patrimonials és diferent dels impostos sobre el patrimoni i dels impostos sobre rendiment de capital. Les herències representen una font d'ingressos per al receptor; el consum del qual es pot finançar al llarg de tota la seva vida. Tot i que la tributació personal estigués basada en el consum, l'impost de successions seria necessari com a complement de la tributació personal.

Impost sobre el patrimoni: particularitats i deficiències del cas espanyol

Mariona Mas Montserrat

Institut d'Economia de Barcelona (IEB) / Universitat de Barcelona

L'Impost sobre el Patrimoni (IP o l'impost, en endavant) es va introduir a Espanya el 1977 com una mesura transitòria i excepcional¹. El disseny actual de l'impost es regeix per la Llei 19/1991², aprovada per donar fi al caràcter temporal que havia tingut fins aleshores. Els arguments que motivaven la transformació de l'impost eren diversos: gravar la capacitat econòmica addicional que suposa la possessió d'un patrimoni, potenciar un ús més productiu dels recursos, facilitar el control d'impostos complementaris³ i, sobretot, incrementar la redistribució de la renda i la riquesa.

L'IP grava el patrimoni net de les persones físiques de manera periòdica. Amb caràcter general, grava tots els béns i drets de contingut econòmic que siguin titularitat dels contribuents el 31 de desembre, independentment d'on estiguin localitzats, deduint-ne les càrregues i els gravàmens que en disminueixin el valor, com també els deutes i les obligacions personals del declarant. No obstant, la llei contempla certes excepcions com, per exemple, l'habitatge habitual -subjecte a un import màxim-, plans de pensions i altres sistemes de previsió social, el patrimoni empresarial i professional i les participacions en determinades entitats (el que es coneix com participacions en empreses familiars), sempre que es compleixin certs requisits⁴. A més a més, la llei de l'IP contempla un mínim exempt que eximeix de tributació si el patrimoni net subjecte a gravamen (la base imposable) és inferior a aquest. La quota íntegra de l'impost es determina aplicant la tarifa sobre la base liquidable (i.e. la base imposable menys el mínim exempt). Per últim, en alguns casos s'ha de considerar un límit conjunt sobre les quotes de l'IRPF i l'IP que s'aplica a la quota íntegra d'aquest últim impost⁵.

Des dels vuitanta la recaptació i la gestió de l'impost està cedida a les Comunitats Autònombes i anys més tard també se'ls va concedir

¹ Llei 50/1977, de 14 de novembre, sobre Mesures Urgents de Reforma Fiscal.

² Llei 19/1991, de 6 de juny, de l'Impost sobre el Patrimoni.

³ L'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques (IRPF) i l'Impost sobre Successions i Donacions (ISD).

⁴ Per conèixer amb més detall les excepcions de l'IP veure l'article 4 de la Llei 19/1991. Les condicions que permeten exemptar de l'IP les participacions en entitats es relacionen amb un percentatge mínim de participació (5% a títol individual o 20% a nivell familiar), una retribució mínima per funcions de direcció (per part d'alguns dels membres del grup familiar) i que l'entitat dugui a terme una activitat econòmica.

⁵ La suma de la quota íntegra de l'IP i les quotes de l'IRPF no pot excedir el 60% de la suma de les bases imposables, general i de l'estalvi, de l'IRPF. L'excedéss, si n'hi ha, es reduirà de la quota íntegra de l'IP. No obstant, aquesta reducció no pot superar el 80% de la quota íntegra de l'IP. És a dir; s'estableix una quota mínima de l'IP equivalent al 20% de la quota íntegra.

certa capacitat normativa⁶. Amb el pas del temps, es va anar fent palès que el disseny i l'administració de l'impost han actuat en detriment dels objectius que en justifiquen l'existència. Són molts -cada cop més- els experts que han manifestat les deficiències d'aquest impost (p.e. Enciso, 2006; Arcarons i Calonge, 2007; Durán-Cabré i Esteller-Moré, 2007 i 2014; Fernández de Beaumont i Martín, 2010; Carbajo, 2015). Finalment, el govern central, liderat en aquell moment per José Luis Rodríguez Zapatero, va fer efectiva la seva eliminació a finals del 2008⁷.

Tot i així, al final de la seva segona legislatura, el PSOE va re-introduir l'impost per fer front a la crisi econòmica. Aquesta re-introducció va ser objecte de molta controvèrsia per diversos motius: primer, perquè la proposta venia del mateix govern que havia eliminat l'impost tres anys abans, reconeixent les seves incapacitats per assolir els objectius que el justificaven; segon, perquè es va aprovar de manera exprés abans de les eleccions generals del 20 de novembre, generant molta confusió fins l'últim moment; i tercer, perquè el fet que les comunitats autònomes tinguessin capacitat normativa traslladava a aquestes la decisió final d'implementar l'impost. A més a més, no es podia modificar el sistema de finançament de les CCAA, pel que aquestes seguirien rebent els imports previstos per compensar l'impacte de la supressió del tribut en la recaptació.

Es va re-introduir el 2011 novament com a mesura transitòria i excepcional⁸, tot i que la seva vigència s'ha anat prolongant fins a l'actualitat. Hi va haver dos canvis significatius respecte la regulació anterior: es van incrementar el mínim exempt i l'exemció per habitatge habitual a 700.000 i 300.000 euros, respectivament⁹. Aquests canvis preveien excloure del gravamen els contribuents amb un patrimoni mitjà. Tot i així, les CCAA segueixen tenint potestat normativa per modificar el mínim exempt, els tipus impositius i bonificacions a la quota. En aquest sentit, la Comunitat de Madrid va mantenir vigent la bonificació de la quota del 100% existent des

⁶ Les CCAA poden assumir competències normatives sobre el mínim exempt, el tipus de gravamen i les deduccions i les bonificacions de la quota de l'impost.

⁷ La Llei 4/2008, de 23 de desembre, no deroga la Llei 19/1991 que regula l'impost, sinó que introduceix una bonificació a la quota del 100%.

⁸ Reial Decret Llei 13/2011, de 16 de setembre, pel qual es restableix l'impost sobre el patrimoni, amb caràcter temporal.

⁹ El mínim exempt previst per la normativa estatal abans de la supressió de l'impost era de 108.182,18 euros, tot i que les CCAA tenien facultats per modificar-lo, i l'exemció per habitatge habitual era de 150.253,03 euros.

del 2008¹⁰. A Catalunya, en canvi, el Govern va introduir l'impost, tot i mostrar-s'hi contrari inicialment, amb les mateixes condicions que les previstes a la normativa estatal, i a finals de 2012 va aprovar un increment dels tipus impositius i la reducció del mínim exempt a 500.000 euros¹¹. A la Taula I, es pot trobar un resum de les diferències normatives entre les CCAA i la legislació de l'IP estatal vigents el 2016.

Taula I: Comparació de la normativa de l'IP estatal amb l'autonòmica vigent el 2016.

	Normativa estatal	Normativa autonòmica diferent de l'estatal
Mínim exempt (amb caràcter general)	700.000 €	Aragó: 400.000 € Catalunya: 500.000 € Extremadura: 500.000 € Comunitat Valenciana: 600.000 €
Escala de gravamen	0,2-2,5%	Extremadura: 0,3-3,75% Illes Balears: 0,28-3,45% Comunitat Valenciana: 0,25-3,12% Andalusia: 0,24-3,03% Galícia: 0,24-3,03% Principat d'Astúries: 0,22-3% Catalunya: 0,21-2,75% Murcia: 0,24-3%
Bonificació general de la quota	0%	Comunitat de Madrid: 100% La Rioja: 50%

Font: Manual pràctic renda 2016 de l'Agència Estatal d'Administració Tributària.

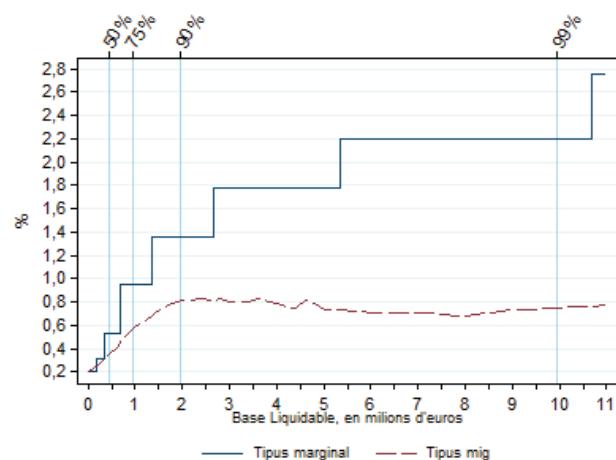
Val a dir, però, que reformes com la modificació del mínim exempt o un augment dels tipus impositius no són suficients per corregir les deficiències que presenta aquest impost i garantir l'assoliment dels objectius que motiven la seva existència. Això és així perquè aquests canvis afecten directament la progressivitat nominal de l'impost, però en menys mesura la seva progressivitat efectiva.

Fent un cop d'ull a les dades, es pot veure que la progressivitat real de l'impost està molt allunyada de la que preveu l'escala de gravamen. A la Figura I, hi ha una comparació del tipus marginal amb el tipus mig dels contribuents de l'IP de Catalunya l'any 2015. El 50% dels contribuents es troben en els tres primers trams de l'escala de gravamen. A partir del quart tram de la tarifa (base

¹⁰ El govern de les Illes Balears i la Comunitat Valenciana també van mantenir vigent la bonificació de la quota del 100% per les declaracions meritades el 2011.

¹¹ Decret llei 7/2012, de 27 de desembre, de mesures urgents en matèria fiscal que afecten l'impost sobre el patrimoni.

Figura I: Tipus marginal vs. Tipus mig

Nota: Els percentatges de l'eix horizontal indiquen la distribució acumulada dels contribuents de l'IP de Catalunya del 2015 al llarg la base liquidable. El tipus mig es correspon amb la proporció que representa la quota a ingressar respecte la base liquidable.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ATC.

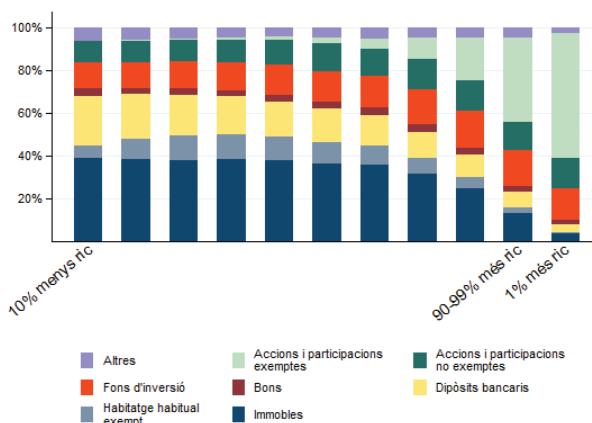
liquidable superior a 668.499,75 euros), es comença a fer palesa la distància entre els tipus marginals i el tipus mig, expressat com el quotient de la quota a ingressar entre la base liquidable. Pel 10% de contribuents amb la base liquidable més alta, el tipus mig deixa de ser progressiu i se situa entorn del 0,8%. Aquesta distància és deguda principalment a l'existència del límit de la quota íntegra de l'impost referit anteriorment.

De poc serveix, doncs, tenir una tarifa molt progressiva si els seus efectes són limitats a la pràctica. A mode d'il·lustratiu, dels 70.702 contribuents de l'IP de Catalunya de l'any 2015¹², 631 es trobaven al tram més alt de l'escala de gravamen (base liquidable superior a 10.695.996,06 euros), però només 66 van tributar al tipus marginal corresponent (del 2,75%); a la resta els aplicava el límit de la quota íntegra. Si bé aquest límit pretén evitar que l'impost sigui confiscatori, el seu disseny permet, alhora, que sigui una font d'elusió: amb una planificació de les rendes generades, es pot arribar a reduir la quota de l'IP fins a un 80%.

La progressivitat real de l'impost també està clarament afectada per l'exemció de participacions en empreses familiars. Aquesta

¹² Número de declaracions corresponents a l'exercici 2015 sense tenir en compte les declaracions complementàries. Aquesta informació és obtinguda a partir de dades facilitades per l'ATC dins del marc d'elaboració de la meva tesis doctoral.

Figura 2: Composició del patrimoni per diferents nivells de riqueza

Nota: Cada barra es correspon amb un decil dels contribuents de l'IP de Catalunya del 2015, excepte l'última, que es correspon amb el centil més ric, i la penúltima, que exclou el centil més ric.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ATC.

exemció es va motivar com un incentiu per afavorir la inversió empresarial, especialment a les petites i mitjanes empreses¹³, però ha acabat estant utilitzada com a instrument d'evasió i elusió fiscal de grans patrimonis. Alvaredo i Saez (2009) estudien els efectes de la introducció d'aquesta exemptió i constaten que pel que fa a l'1% de contribuents de l'IP més rics, la proporció d'empreses que es beneficien de l'exemptió passa d'un terç el 1994 a dos terços el 2002. Aquesta situació no ha canviat el 2015: a la Figura 2 es pot veure com augmenta la importància de l'exemptió a mesura que augmenta el patrimoni, fins arribar a representar gairebé el 60% del patrimoni per l'1% més ric dels contribuents de l'IP de Catalunya.

Aquest és el resultat d'una pràctica que han permès tant el legislador com l'administració. La redacció de la norma i la jurisprudència inicials incentivaven clarament l'ús de la exemptió com a instrument d'elusió. Tal i com han reconegut els tribunals recentment, creant la corresponent estructura empresarial holding, hom podia incloure com a patrimoni exempt gairebé qualsevol tipus d'actiu a través de participacions indirectes, ja que els requisits necessaris per poder aplicar l'exemptió només s'havien de complir en relació amb la participació directa al holding¹⁴. Tot i que la norma i la doctrina administrativa es van endurir posteriorment, aquesta postura no ha estat corresposta pel control de l'administració. En el cas de Catalunya, per exemple, d'acord amb la informació facilitada a la Sèrie Gris dels Pressupostos Generals de l'Estat, el total d'actes

¹³ Real Decret 2481/1994, de 23 de desembre, pel que es determinen els requisits i les condicions de les activitats empresarials i participacions en entitats per l'aplicació de l'exemptió a l'Impost sobre el Patrimoni.

¹⁴ Veure, per exemple, la resolució del TEAC del 02/07/2015, recurs número 2185/2012, o les sentències del Tribunal Suprem del 21/05/2013 i del 3/06/2013, recursos número 2689/2011 i 2289/2011, respectivament.

d'inspecció entre 2011 i 2014 no representen ni un 0,3% de les declaracions de l'IP presentades cada exercici. Poc efecte té, doncs, endurir la interpretació de la norma si no es comprova que s'appliqui correctament.

A part d'affectar la progressivitat i, per tant, l'equitat vertical de l'impost, l'exemptió per participacions en entitats també té altres costos, tant pels contribuents com per l'administració. Un d'ells és inevitablement l'equitat horizontal. El tracte favorable que reben aquestes participacions té sentit si permet assolir els objectius que motiven l'exemptió. No obstant, la inequitat horizontal generada perd justificació quan aquest tracte favorable s'utilitza com a instrument d'elusió i/o evasió. A més, l'ús elusiu de l'exemptió també implica costos d'eficiència en la mesura que s'adapta l'estructura patrimonial expressament per aquest motiu. D'altra banda, l'aplicació de l'exemptió suposa costos, tant en termes de control com de recaptació, per l'administració.

Per tal de tenir una idea més clara de l'impacte que genera l'exemptió en la recaptació de l'impost, he aplicat l'esquema de liquidació sobre una potencial base liquidable que inclou les actuals exemptions per participacions en empreses familiars. Tenint en compte el funcionament del límit de la quota íntegra, la recaptació derivada d'aquesta nova base liquidable suposaria un increment d'aproximadament el 87% de la recaptació per l'IP de l'exercici 2015 a Catalunya¹⁵. Si a més a més s'excloués l'aplicació del límit de la quota íntegra, la recaptació potencial derivada d'aquesta nova base liquidable seria 4,23 vegades la recaptació real¹⁶.

Vist des d'una altra perspectiva, si es gravessin només aquells patrimonis superiors a 4 milions d'euros¹⁷, que representen aproximadament el 10% més ric dels contribuents de l'IP a Catalunya el 2015, seria suficient aplicar un tipus impositiu del 0,55% per obtenir la recaptació per l'IP actual. Aquest exercici només pretén reflectir l'efecte d'ampliar la base de l'impost: permetria reduir els tipus impositius i concentrar el nombre de contribuents en els més rics i, a la vegada, eliminar els costos d'eficiència i equitat que suposa l'exemptió per empresa familiar.

Per últim, convé apuntar que les normes de valoració dels actius també afecten l'equitat horizontal de l'impost. L'existència de normes que difereixen de la valoració de mercat provoca que contribuents amb la mateixa riquesa real puguin estar subjectes a una tributació diferent. El cas més evident és el que fa referència

¹⁵ La recaptació per l'IP a Catalunya corresponent a l'exercici 2015 va ser de 464 milions d'euros. http://www.agenciatributaria.es/AEAT/Contenidos_Comunes/La_Agencia_Tributaria/Estadísticas/Publicaciones/sites/patrimonio/2015/jrubik53b6039ed4d69b32b967df1627a59aab8da95302.html

¹⁶ Amb la definició actual de la base liquidable (és a dir, sense considerar les exemptions), la recaptació derivada de no aplicar el límit de la quota íntegra seria 1,8 vegades la recaptació real.

¹⁷ Considerant tant el patrimoni gravable com les exemptions contemplades en la legislació actual, és a dir, la riquesa total.

als immobles¹⁸.

En definitiva, si aquest impost ha tornat per quedar-se, i la creixent desigualtat en la riquesa dels últims anys¹⁹ justifica que es quedí, cal dissenyar-lo de nou per garantir que gravi la veritable capacitat econòmica i respecti l'equitat horitzontal dels contribuents.

Referències bibliogràfiques

- Alvaredo, F. i Saez, E. (2009): "Income and Wealth Concentration in Spain from a Historical and Fiscal Perspective". *Journal of the European Economic Association*, 7(5): 1140-1167.
- Arcarons, J. i Calonge, S. (2007): "La Imposición sobre la riqueza: evaluación y microsimulación del Impuesto sobre el Patrimonio". *Revista del Instituto de Estudios Económicos*, 4/07, 231-259.
- Carbajo, D. (2015): "Oportunidad y necesidad de la imposición patrimonial". Crónica Tributaria: Boletín de Actualidad 1/2015, Instituto de Estudios Fiscales, 2-7.
- Durán-Cabré, J.M. i Esteller-Moré, A. (2007): "An empirical analysis of capital taxation: equity vs. tax compliance". Papeles de trabajo 4/07, Instituto de Estudios Fiscales.
- Durán-Cabré, J.M. i Esteller-Moré, A. (2014): "La imposición sobre la riqueza en España". *Papeles de Economía Española*, 139: 70-85.
- Enciso, V. (2006): "El comportamiento paradójico de la recaudación en el impuesto sobre el patrimonio (o los perversos efectos de los criterios de valoración que aplica el tributo)". Crónica Tributaria 120/2006, Instituto de Estudios Fiscales, 33-56.
- Fernández de Beaumont, I. i Martín, J. (2010): "El impuesto sobre el patrimonio neto vs. l'impôt de solidarité sur la fortune: reflexión y análisis comparativo". Crónica Tributaria: Boletín de Actualidad 8/2010, Instituto de Estudios Fiscales, 11-20.

¹⁸ A efectes de l'IP, els immobles es valoren pel major entre el valor cadastral o el valor d'adquisició, fet que provoca que contribuents propietaris d'immobles amb exactament el mateix valor de mercat puguin ser gravats de manera diferent.

¹⁹ Tax Policy Reforms 2017, OCDE.

Autors

BOADWAY, ROBIN és professor emèrit d'Economia a la Queen's University del Canadà. Va estudiar Economia a Oxford i després es va doctorar a la Queen's University. Les seves línies de recerca se centren en economia i polítiques públiques, i federalisme fiscal. Ha estat editor del *Journal of Public Economics* i del *Canadian Journal of Economics*, i també va ser president de l'International Institute of Public Finance i de la Canadian Economics Association. *Distinguished Fellow* del Centre for Economic Studies (CES) de la Ludwig-Maximilians-Universität München, també ha participat en projectes per a la Mirrlees Review, el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional. Li van concedir el grau d'Oficial de l'Orde del Canadà i és *Fellow* de la Royal Society of Canada. Entre els seus darrers llibres, es troben *Fiscal Federalism: Principles and Practice of Multiorder Governance* (Cambridge Press, 2009) i *From Optimal Tax Theory to Tax Policy: Retrospective and Prospective Views* (MIT Press, 2012).

DURÁN-CABRÉ, JOSÉ M^a és llicenciat i doctor en Ciències Econòmiques i Empresarials per la Universitat de Barcelona (amb "Premi extraordinari" i Premi del Consell Econòmic i Social), llicenciat en Dret per la mateixa universitat i MSc en Fiscal Studies per la University of Bath (Gran Bretanya). Professor agregat d'Hisenda Pública i Sistema Fiscal a la Universitat de Barcelona, és especialista en temes fiscals, en concret, en imposició sobre la riquesa, imposició i federalisme fiscal, i reformes fiscals. Ha publicat diversos articles científics en revistes com *International Tax and Public Finance*, *The Review of Income and Wealth*, *Journal of Tax Administration* o *Hacienda Pública Española*, i llibres i capítols de llibres publicats, entre d'altres, per Ariel, Edward Elgar Publishing, Institutode Estudios Fiscales o Thomson Civitas. És investigador i director de l'Institut de Economia de Barcelona (IEB).

MAS MONTSERRAT, MARIONA es va llicenciar en Economia amb premi extraordinari per la Universitat de Barcelona i actualment fa el doctorat d'Economia a la mateixa universitat. Es va graduar del màster en Economia a la Barcelona Graduate School of Economics (atorgat per la Universitat Pompeu Fabra) el 2015, després de treballar durant dos anys com a assessora fiscal en el despatx d'advocats Garrigues. És investigadora de l'IEB i integrant de la línia de recerca Anàlisi de sistemes impositius. La seva recerca se centra a analitzar respostes de comportament davant la imposició sobre la riquesa. Recentment ha estat premiada amb una de les Ajudes a la Investigació 2017 de la Fundació Banc Sabadell.

PESTIEAU, PIERRE és professor emèrit de la Université de Liège. És graduat i màster en Economia per la Université Catholique de Louvain, i es va doctorar a Yale. En el seu haver té més de quaranta anys d'experiència docent i en direcció de projectes d'investigació en economia pública i economia demogràfica, primer a Cornell i més tard a la Université de Liège. És membre del Center for Operations Research and Econometrics (CORE), Lovaina, i membre associat de la Paris School of Economics (PSE). també és *Fellow* de l'Institut zur Zukunft der Arbeit (IZA) y del CESifo. Els seus principals interessos de recerca són l'economia de les pensions, les prestacions socials, els impostos de successions, les polítiques de redistribució i la competència fiscal. Els seus articles s'han publicat a *Econometrica*, *Journal of Economic Theory*, *Economica*, *Journal of Public Economics*, *Journal of Population Economics* i *Scandinavian Journal of Economics*, entre d'altres. Entre els seus llibres s'inclouen *Social Security and Retirement*, amb Robert Fenge (MIT Press, 2005), i *The Welfare State in the European Union* (Oxford University Press, 2006). Els seus llibres anteriors tractaven sobre els resultats de les empreses públiques, les successions i l'economia submergida.

Institut
d'Economia
de Barcelona

